

№ 368
Korraldatud Kaitseliidule

Jalgväe määrustik

I osa

Väljavõte §§ 66—168
uues redaktsioonis

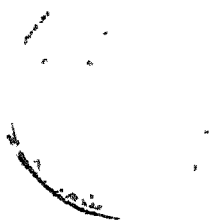

~~SE 12070~~

112937 x

„Sõduri“ väljaanne, Tallinn, 1925

J. Zimmermann'i trükikoda, Tallinnas, Lühikejalg 4.

EESSÕNA.

Kaitseliidu eesmärk on olla tarbekorral meie riigi võimsaks korrakaitse reserviks, millel peale puhtkorrahoidmise kohuste võib tekkida tarvidus ka lahingu teenistust kanda. Et seda ülesannet edukalt täita, on muu seas ka väga tarvilik korralik riviline väljaõpe. Riviline väljaõpe sisaldab eneses peale spordi harastamise ja teiste lahinguliste erialade, nagu relvade tundmine, laskekunst jne., puht riviõppuse, nõnda öelda rivikooli. Viimane õpetab kätte viisid, kuidas kõiki väeüksusi mitmesugustel juhtumistel rivistada, kuidas neid võitlusvalmis ära paigutada ja hõlpsasti juhatada nii paigalseismisel, kui ka liikumisel. Ta annab lihtsustatud ja ülevaatliku pildi liikumistest ja paigunemistest lahinguväljal, õpetab igat üksikut meest [ja osa sõnakuulmisele, tähelepanule, kiirele ja täpsele koostöötamisele üldise juhatuse all ja ühise eesmärgi saavutamiseks.

Kõik need väljaõppe algnõuded on tingimata tarvilikud hea kaitseliitlase väljakujundamiseks. Neid kõiki peab omandama täiesti ühesuguse hoole ja püüdmi-
sega. Mida kindlamalt iga kaitseliitlane ette valmistatud ülaltähendatud põhinõuete kohaselt, seda suurem on Kaitseliidu malevate ja malevkondade, kui üksuste, edu tegevuse puhul ja seda vähemad nende kaotused.

Iga kaitseliitlane peab oskama tegutseda üksikult, kui ka koos teistega jaos, rühmas, kompanis jne. Selleks peavad kõik kaitseliidu üksuste juhid, kui ka kaitseliitlased omama rivi alal teadmised, mis käesolevas väljavõttes ette nähtud.

V. R. Kaitseliidu ülem

Kolonel J. Roska.

Juhatamise viisid ja abinõud.

Komando. Väeosa teostab juhi tahtmist § 66. komando, leppemärgi, signaali, suusõnalise ehk kirjaliku käsu järele.

Koondrivile liikumiseks ja tegutsemiseks antavad komandod moodustuvad kahest osast: eelkomandost ja — TÄITEKOMANDOST.

Eelkomando (sõrendatult trükitud) määrab ära liikumise ehk tegevuse, mida on vaja täita. Täitekomando (suurte tähtedega trükitud) määrab kindlaks täitmise algmomendi (esimese sammu, esimese võtte j. n. e.)

Eelkomando antakse pikalt, igat silpi selgelt välja hüüdes ja viimast silpi kergelt venitades. Täitekomando antakse järsult, kõlavalt ja energiliselt.

Hääle kõvadus vastaku rivi ulatusele.

Lahingtegevuse juures ja vabasammul liikuvale kolonnile antavad komandod on kõik otsekohed täitekomandod.

Leppemärgid. Leppemärgid täidavad ko- § 67. mando aset, kui kauguse ehk ilma tõttu komandot kuulda ei ole, ehk kui on vaja liikuda ehk tegutseda ilma kärata.

Vahel on kasulik tarvitada komandosid ja leppemärka vaheldamisi ehk korraga.

Leppemärgid, mis antakse käega, mõõgaga, püssiga, mütsiga jne., on järgmised:

a) T ä h e l e p a n u : (VALVEL) — käsi püsti üles tõsta. Antakse iga leppemärgi ees.

b) K ä i e s — MARSS! Ülestõstetud käsi liikumise suunas välja sirutada.

c) J o o s t e s — MARSS! Ülestõstetud käsi liikumise suunas mitu korda välja sirutada.

d) MARSS, — MARSS! Eelmist märki kahe käega anda

e) S E I S — püstitõstetud käsi järsult alla lasta.

f) S U U N A M U U T A — käsi uues suunas välja sirutada ja nii hoida, kuni osa ehk kolonni alge uue suuna on võtnud.

g) P I K A L I — käega mitu korda allapoole viibata.

h) P A I S K U (AHELIKKU) — mõlemad käed soovitavas rindejoone suunas laiali sirutada.

i) K O H A L E — väljasirutatud käega paremale ja vasakule vehkida.

k) K O G U D A — käega pea kohal keerutada, kuni kogumine alanud.

§ 68. Vile ja signaal- Vajaduse korral tarvita-
sarv. takse tähelepanu äratamiseks
ja mõne komando andmiseks vilet ehk
signaalsarve.

Üks pikk vile ehk sarve heli — tähendab igasugu tegevuse lõpetamist, jäädes endistele kohtadele (TÄHELEPANU).

Kaks lühikest vilet (sarve heli) -- jätkata endist tegevust. Kolm lühikest vilet (sarve heli) — tee vabaks (§ 140).

Rida lühikesi viilesid (sarve heli) — koguda.

Eelmisi signaale kordavad kõik ülemad kuni rühma ülemateni (ühes arvatud). Meeskond täidab neid vahetult — komandot ootamata.

Peale ülesloetud signaalide on olemas veel rida signaali viise, mis antakse ainult juhtidele. Nende viiside tähendus ja noodid on ette kirjutatud kaitseväge signaalide kogus.

Käsk. Käsk antakse kas suusõnal — § 69. otsekohe, telefoniga, telegraafiga, adjutantide ja käskjalgade kaudu, pikki ahelikku ehk kolonni mööda jaoülemalt jaoülemale, sõdurilt sõdurile ehk kirjalikult.

Käsud olgu lühikesed, kindlad ja selged, nii et neid mitmeti ei saaks mõista. Käsuanaja peab ennast alati käsusaaja seisukohale asetama ja järele kaaluma, kas käsku ei võidaks mitte teisiti mõista ja seletada, kui ta seda ise tahab. Keelatud on tarvitada kindla sisuga sõnu, nagu: „võimalikult“, „katsuda“, „mõjuda“, „ähvardada“ j. n. e. Samuti on keelatud asjata liialdused, nagu: „tungivalt“, „tingimata“, „kõige suurema hoolega“ j. n. e., sest et need sageda tarvitamise järele ära nürinevad ja nende peale pärastpoole enam rõhku ei panda.

Ka kõige lühemas käsus peab olema ära tähendatud eesmärk, mida käsuanaja tahab

saavutada, ja ülesanne, mida käsusaaja peab täitma. Täitmise viis jääb käsusaaja valida.

Keelatud on käsule põhjendusi juurde lisada.

Elemendid, mida endas sisaldama peavad üksikud tüübilised pikemad lahingkäsud, on üles loetud osas: „Jalgvägi lahingus“.

Üldised mõisted.

Rividest ja nende tegevustest.

§ 70. Rivid ja rivistused. Sõjaväelistel oskussõnadel on igalühel oma täpipealselt kindlaksmääratud mõiste. Ainult selles kindlaksmääratud mõistes võib neid tarvitada, olgu see harilikus kõnes, käskudes ehk teadetes.

Riviks nimetatakse sõdurite kindlaksmääratud paigutust nende asetamiseks kohale, liikumiseks ja tegevuseks. Selle järele loetakse riviks ka sõdurite ärapaigutamist üksikharjutusteks, kui see ülema käsu järele sünnib, samuti igasugust sõdurite paigutust lahingkorra piirides.

Rivistuseks nimetatakse igasugust rivivormi, mille kohta määrustikus teatavad eeskirjad on antud.

Rivikorraks nimetatakse mitmesuguste rivistuste ühendust ühiseks tegevuseks ühe isiku juhatusel all.

Kolonn ühekaupa (jao kohta lihtsalt kolonn) moodustub üksteise

taha paigutatud üksikutest sõduritest. Kolonn kahekaupa, kolmekaupa j. n. e. moodustub üksteise kõrvale paigutatud ühekaupa kolonnidest.

Kolonn üldises mõttes (suurema väeosa kolonn) on väeosa paigutus, kus väeosa elemendid on asetatud üksteise taha. Kolonnid nimetatakse ka väeosade suurus järelle, millest nad moodustuvad.

Viirg koosneb üksteise kõrvale paigutatud kaitsevaelastest. Kui väeosa on paigutatud kahte, kolme, nelja j. n. e. viirgu, nimetatakse iga kahte, kolme nelja j. n. e. üksteise taga seisvat sõdurit reaks. Rida on õõnes, kui teises ehk kolmandas j. n. e. viirus puudub sõdur.

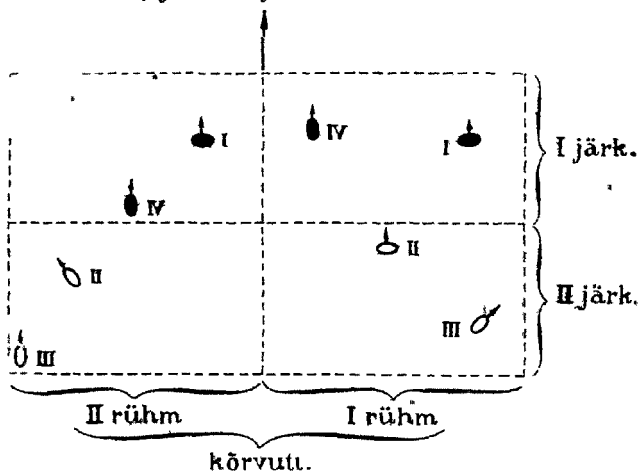
Esimeses viirus seisev sõdur igas reas on rea peasõdur.

Esimene sõdur kolonnis ühekaupa on kolonni algesõdur, viimane — kolonni lõpusõdur. Mitmekaupa kolonnis moodustavad algesõdurid kolonni alge, lõpusõdurid kolonni lõpu. Alge- ja lõpuosad on vastavalt esimene ja viimane üksus väeosa kolonnis.

Jooneks nimetatakse niisugust väeosa paigutust, kus väeosa elemendid seisavad kõrvuti, ükskõik missugustes ehk kui suurtel intervallidel.

Sõna „j o o n“ tarvitatakse kõigi koondriivis asuvate üksuste ja suurte üksuste lahingpaigutuste kohta. Väiksemate üksuste lahingpaigutuste kohta ei tarvitata kunagi sõna „joon“, et sellega mitte esile kutsuda ettekujutust sirgest, paendumata ja vahedeta rivistusest ehk rivikorrast.

J ä r g u k s (Staffel, éshelon) nimetakse kõrvuti asuvate väiksemate üksuste lahingpaigutust. Nii räägitakse jagudest, rühmadest, kompanidest esimeses, teises, j. n. e. järgus (joon. Nr. 1). Pataljoni kohta tarvitatakse ütelist: Pataljoni esimeses järgus ehk esimesel joonel; kõrvuti asuvad rügemendid on esimesel, teisel, j. n. e. joonel.

●● kerge-kuulipilduja jagu.

○● laskurite jagu.

Joon. nr. 1

Parem (vasak) tiib — joonele paigutatud väeosa parem ehk vasakpoolne ots. Pöörete juures tiibade nimetused ei muutu.

Rinne — rivistuse külj, kuhu poole sõdurid näoga seisavad, kui neil parem tiib on paremal, vasak tiib vasakul.

Rindelaius — ala, mis joonel ehk kolonnis asuv väeosa laiuti oma alla võtab. Koondriviis loetakse iga sõduri kohta 115 cm. rindelaiust, kui sõdurid seisavad normaalsetel vahedel, 70 cm. — kui külg külje vastu seistakse.

Sügavus — ulatus rivistuse ehk rivi-korra esimese elemendi algest ehk peast viimase elemendi lõpuni.

Distants — tühi ala kahe üksteise taga seisva sõduri ehk üksuse vahel. Distantsi kahe üksuse vahel mõõdetakse alati eelseisva üksuse lõpust tagaseisva üksuse algeni. See reegel ei muutu ka siis, kui eelseisev üksus mitmesse järku laiiali läheb.

Intervall — tühi ala kahe ühel viiril kõrvuti seisva sõduri ehk kahe kõrvuti asuva üksuse vahel. Ühel joonel ja koondult seisvate üksuste vahel loetakse intervalli parempoolse üksuse vasaku tiiva sõdurist vasakpoolse üksuse parema tiiva sõdurini.

Kui kaks üksust, mille intervall on kindlaks määratud, ise rivistuvad harvemale ehk koonduvad tihemale, peavad nende keskpunktid jääma endistesse kohtadessé. Ilma käsuta ei tohi nad muuta oma endist liikumise telge.

Rivide paigutamine. Järgutus sügavusse on iga § 71. pealetungi- ja kaitserühmituse aluseks. Väikesel jalgväe üksusel mooduneb see järgutus sellest, et ta oma elemendid järguti mitmesse osasse paigutab, mis asuvad üksteisest täiesti lahus, kuid ise ühegi joondumise ega katkematuse nõudega seotud ei ole. Järkude

tiivad võivad üksteisest kaugemale ulatuda. Ühe ja sama järgu elementide vahel võivad olla laiuti suured vahed.

Järguti asuvad üksused — üksused, mis üksteise taha paigutatud, olgu distantis nende vahel missugune tahes, ja mis ühel ehk üksteisest vähe eemalolevatel rööbiti suunadel liiguvad ehk rööbiti rindejoontel paigal seisavad.

Kõrvuti asuvad üksused — ühes ja samas järgus kõrvuti seisvad üksused, olgu intervall nende vahel kui suur tahes; üksused ei pruugi selle juures omavahel joonduda.

Astmeti asuvad üksused — sügavusse järgitud üksused, millest tagumine eelseisva taha tagant tervelt välja ulatab.

§ 72. Rivide liikumised ja kogumised ja kogumised. Evolutsioon — liikumised, mis selleks tarvilikud, et üle minna ühest rivistusest ehk rivikorrast teise.

Manööver — liikumise ja tuleandmise kombineerimine teatavas rühmituses kindla eesmärgi saavutamiseks.

§ 73. Lahingasetuste jategevuste elementid. Positsioon — kindlustatud ehk kindlustamata, korraldatud ehk korraldamata maastik, millel asuvad väeosad.

Lähtekoht — positsioon, kus väeosa valmis on seatud pealetungiks ehk rünnakuks.

Märk — osa vaenlase seisukohast, mida pealetungiv väeosa peab valdama.

Lähtekoha ja märgi vahel, samuti kahe

järguti asuva märgi vahel teeb pealetungiv väeosa ühe ehk mitu hüpet. Hüpe lõpeb alati juba ette kindlaks määratud peatusjoonel ehk märgil enesel.

Peale märkide juhatatakse osale kätte kaugemal asuvad suunpunktid, et väeosa kindlasti välja suunida märkidele, ehk jälle, peale esimeste märkide valdamise, kindlustada tegevuse jätkamist nõuetavas suunas.

§ 74.

Jalgväe tegevus. Pealetung — tegevus, viisid lahingus. mille eesmärgiks on ära lõhkuda vaenlase lahingrühmitust. Ta võib eneses sisaldada mitut ühel ajal sündivat ehk üksteisele järgnevat kallaletungi, millest igaüks jällegi võib kesta mitu tundi ehk mitu päeva ja mitmest arenemisest koos seista.

Tegevuspiirkond — pealetungil see maa-ala, mis määratakse tegutsemiseks pataljonile ja suurematele üksustele. Kompanile määratakse põhimõtteliselt mitte tegevuspiirkond, vaid tegevussuund. Kompani piirkond kujuneb välja iseenesest, vastavalt ülesandele ja suunpunktidele, ilma et ta oleks ette kindlaks määratud.

Lähene mine — kallaletungi kaugusele läheneva jalgväe liikumised vaenlase kahurväe ja lennumasinade tule all, kaotusi vähendavas lähene mis korras ja oma kaugetule-riistade tulikaitsel.

Kallaletung — jalgväe tegevus sellest silmapilgust alates, mil ta on üle läinud niisugusesse rivikorda, mis talle võimalikuks teeb kergeste tuleriistadega vastata vaenlase jalgväe tule peale ja mil-

lest peale edasimineku sünnib tule ja liikumiste kombineerimise teel.

Lähedamaa tulivõitlus — tulivõitlus neil kaugustel, kus võimalik on vaenlase laskurisi igas seisangus ja asendis püssikuuliga kindlasti tabada (umbes 300—200 meetrist allapoole).

Rünnak — iga pealetungi otsustav moment: peale-tormamine võitluseks rind rinna vastu sissemurdeks vaenlase positsioonile.

Ülemine mine — liikumine, mis selles seisab, et üks ehk mitu järguti asetatud pataljoni esimesel joonel oleva pataljoni paigutusjoonest üle lähevad.

Reserv — see osa väeüksusest, mida võitluse ajal üksuse ülem vabalt tarvitada võib, kuna teine osa üksusest, võitleva osa, võitlusega on seotud ja vabalt ümber paigutatud ei või saada.

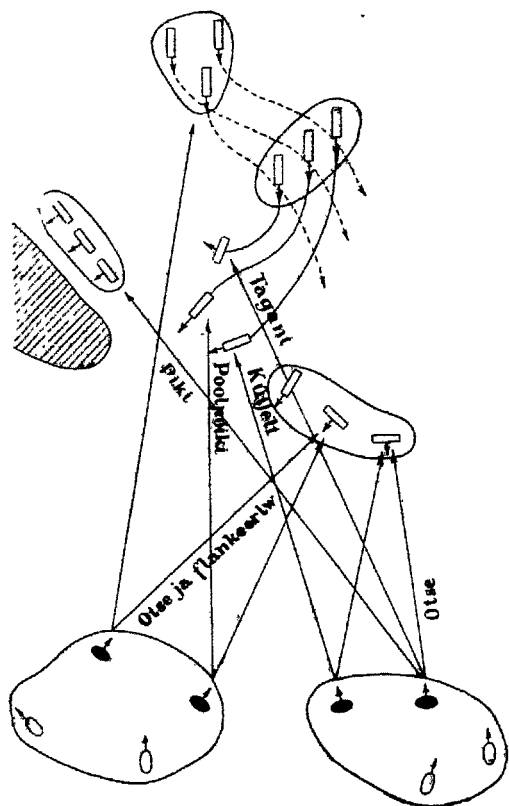
Kaitse — tegevus, mille otstarbeks on alal hoida ja kaitseda seda maaala, millel väejuhatuse otsustanud vaenlase pealetungi murda ja laiali paisata.

Väeosa võib kaitselahingut pidada, ehk pikemat aega tasakaalu seisukorras vaenlasele vastu seista. Peavastupanu positsiooniks nimetatakse kindlustatud maaala, millel asuvad kaitsja peajõud. Selle ees asub harilikult valve ehk eelpostide positsioon, selle taga, mõnikord, tõkke-seisukoht.

§ 75. Tuli. Tuli (vaata joon. Nr. 2) on otsepoolpõik-, külge- ehk taganttuli selle järele, kuidas ta sihitud on vaenlase

edasitungi suuna ehk tema kaitsekohta üldise rindejoone vastu, selle peale vaatamata, missuguses rivistuses ehk rivi-korras vaenlane ennast kaitseb ehk peale tungib.

Tuli on pikituli, kui ta sihitud

Joon. nr. 2

kõige pikema mõõdu suunas. Pikituli võib samal ajal olla otse-, poolpõik-, külge- ehk taganttuli, selle järele, kuidas asub märk meie ees ehk liigub meie poole.

Flankeerivaks nimetatakse tuld, mida annab üksus ehk üksuse element naabriüksuse ehk oma üksuse naabrielemendi piirkonna ette. Ka see tuli võib olla iseenesest jällegi otse-, poolpõik j.n.e. tuli.

§ 76. Harjutused. Harjutustel on vaenlane oletatud, kui ta jõud ja paigutus ära näidatakse lihtsa eeldusega; ta on äratähendatud, kui tema tegevust kujutatakse väikese arvu inimeste abil; ta on kujutatud, kui vastaspool töötab oma täies koosseisus.

Harjutusmanööver on ühekülgne, kui ära tähendatud ehk kujutatud vaenlase tegevus sümbib õpetuse otstarbeks manöövri juhataja poolt antud juhtnööride järele; ta on kahekülgne, kui mõlemal poolel on täieline tegevuse vabadus neile antud ülesannete piirides.

Üksikõppus.

A. Seisang ja liikumised relvata.

§ 77. Seisang. Et sõdur võtaks teatavas kohas vastavas suunas seisangu, antakse komando: PAIGALE!

Komando järele VALVEL! Seista sirgelt, pingutuseta, kontsad koos, põiad ühel

joonel, ühetasa väljapoole pööratud (umbes 45°). Põlved sirged ja pingutuseta. Keha puusade peal otse ja vähe ettepoole, ristluudest painutamata. Rinnakorv üles tõsta, kõht sisse tõmmata, vaba hingamist takistamata. Õlad vabalt ja ühetasa alla lasta, ühetasa lahti ehk kokku tõmmata, vastavalt kehaehitusele. Käed ripuvad vabalt alla, küünarnukke külgede vastu surumata. Peopesa olgu sissepoole pööratud ja hoitagu keset kintsu. Sõrmed vähe kõveras. Pea püsti, lõuga ette ajamata ja kaelalihakseid pingutamata. Vaadata otse oma ette. Seista täiesti liikumatult.

Märkus: Eelmine põhiasend ja täiesti liikumata seis võetakse komando järele silmapilkselt. Valvel seismisega näitab sõdur väliselt üles tähelepanu, sõnakuulmist ja valmisolekut juhi vähemat käsku täita. Seismise reeglite täitmine võimaldab seista kindlas tasakaalus, pingutuseta, ning täielikult anduda tähelepanule ja valmisolekule. Komando järele peab see avalduma otsekohe, ettevalmistuste ja katseteta.

Et niisugust täitmist saavutada, peab komandota üksahaaval ja asendi kirjelduses antud järjekorras kätte harjutama kõigi kehaosade hoidmise viisid. Komando järele harjutamist alata ainult siis, kui loota võib järsu täitmise ja sellele järgneva liikumatuse peale. Kui see lootus ei tõestu, peab seisangu üksikelementide kätte harjutamist edasi jätkama.

VABALT! Hoida keha vabalt. Võib liigutada, mitte aga rääkida ehk riideid ja rakmeid kohendada. Pikema-ajalisel vabalt seisul võib jalga vahetada. Komando järele: **VALVEL!** ehk igasuguse eelkomandoga jälle põhiasendisse liikumatult seisma jääda.

KOHENDU! võib kohalt lahkumata riideid, rakmeid jne. kohendada. Komandode järele: VABALT! ehk VALVEL! asuda seisangusse, nagu eelpool kirjeldatud Iga eelkomando järele võtta seisang VALVEL.

RIVITULT! Võib kohalt lahkuda, riideid ja rakmeid kohendada. Omalt kohalt võib ainult nii kaugele eemale minna, et hästi näha ja kuulda võiks ülema märguannet ja signaale kogumiseks. Kogumismärguande ehk signaali järele asuda kiirelt oma endisele kohale, jäädes seisangusse „vabalt“.

- § 78. Tervitamine paigal ja liikumisel
relvata. 1) Paigal. a) Väljaspool rivi.

Pöörata näoga tervitatava isiku poole ja jääda liikumatult põhiasendisse. Tõsta parem käsi, mille sõrmed on koos ja ühel tasapinnal, järsu liigutusega mütsi ääre juurde, meeleskohta. Seejuures jääb käsi randmest paindumata. Käevars õlast küünarnukini on loomulikult üles tõstetud. Tervitus algab 4 sammu enne ja lõpeb 2 sammu peale tervitatava isiku möödumist, mil käsi jällegi järsult alla lastakse.

Tervitatava isiku möödumisel — teha tarvilik pööre, et jääda näoga tervitatava poole.

b) Tervitus rivis sünnib komando järele:

VALVEL! Paremale (vasakule) — VAAT (A)!

Pöörata pea järsult tähendatud poole, tõsta lõug vähe üles ja vaadata tervita-

tavale ülemale otse silma, saates teda vaatega ja pöörates vastavalt pead. Muud kehaosad jäävad liikumatult põhiasendisse.

Järgneva eelkomando järele, ehk kui tervitav isik on üksuse rindest (mitte suurem kui kompani) neli sammu möödunud, pöörata pea otse ja jääda liikumatult põhiasendisse.

2) Liikumisel.

a) Väljaspool rivi:

Nelja sammu kaugusel tervitatavast isikust parem käsi järsult üles tõsta — vastavalt selle § punkt a-le, ühtlasi pea vastavale poole pöörata; kaks sammu möödudes, käsi alla lasta ja ühtlasi pea otse pöörata. Kogu tervituse ajal jääb vasak käsi liikumatult rippuma.

b) Rivis:

Tervitus sünnib komando järele:

VALVEL! Paremale (vasakule) — VAAT (A)! vastavalt selle § punkt b-le, mille juures rivi liigub taksammul ja jätkab käte liigutamist.

3) Mütsid MAHA!

Parema käega sirmipidi (talimüts eelmisest ülemisest nurgast) müts peast maha võtta ja vabalt allalastud käes hoida, põhjaga paremale poole (talimüts põhjaga ettepoole).

Mütsid PÄHE!

Panna müts pähe ja jääda liikumatult põhiasendisse.

§ 79. Pöörded paigal. Pöörded täidetakse komando järelle;

- 1) Parem — POOL(E)!
- 2) Vasak — POOL(E)!
- 3) Poolpööret parem — POOL(E)!
- 4) Poolpööret vasak — POOL(E)!
- 5) Ümber — PÖÖR(A)!

Pöörded: ü m b e r—($\frac{1}{2}$ ringi vasakule), v a s a k— ($\frac{1}{4}$ ringi) ja p o o l p ö ö r e t — ($\frac{1}{8}$ ringi) vasakpoole tehakse vasaku jala kontsa ja parema jala nina peal. Pöörded: p a r e m— ja p o o l p ö ö r e t paremale — vastupidi. Pöörete juures olgu keha õiges seisangus. Ühes pöördega panna tagaolev jalg järsult esimese jala kõrvale ja jääda liikumatult seisangusse.

Märkus: Pöörete täitmisel on tähtis: a) et pööre sünniks kiirelt; b) et pöörataks õigesse suuna, et ei tehtaks mitte suuremat ehk vähemat pööret, kui vaja; e) et ei oleks keha õõtsumist, ja peale pööret liikumata paigale jäädaks.

§ 80. Samm ja Taktsamm pikkus käigul peatamine. on 80 cm; samm takt 120 samm minutis.

V a b a s a m m u l ei ole kindlat sam-
mupikkust ega takti. Keskmine kiirus peab
aga harilikul marsil jääma samasuguseks,
nagu taktsammul, nimelt 4,8 kilomeetrit 50
minuti jooksul head teed mööda.

Kiirmarssidel võib keskmine
kiirus samm pikendamise ja takti kii-
rendamise läbi tõusta kuni 6—7 kilomeet-
rini tunnis.

Keba hoidmisel on suur mõju marsi
väsitavuse peale. Õpetamise juures peab
selle eest hoolt kandma, et niihästi

taktsammu kui ka vabasammu juures kinni peetaks järgmistest reeglitest:

a) hoida keha kergelt ettepoole, et hõlbustada edasiminekut;

b) panna jalg loomulikult maha, kand esimesena;

c) jalga põlvest mitte pingutada, kui jalg maha pannakse; jalga vastu maad mitte põrutada, sest et see teeb sammu lühikeseks;

d) ära hoida keha ja käte ülemäärast õõtsumist ja kõiki liigutusi, mis võivad täies rakmes sõdurit väsitada;

e) hoida pea otse ja rind kõrgel, et kergendada hingamist.

Keelatud on õpetada sammu võtetesse jagatult ehk pikaldasemas tempos.

Liikumine algab komando järele:

Käies — MARSS!

Selle komando järele alata liikumist taktsammul.

Eelkomando järele painutada keha vähe ette ja raskus parema jala peale. Täitekomandoga panna vasak jalg 80 cm paremast jalast eespool maha, kand esimesena, anda terve keharaskus vasaku jala peale, parem jalg uueks sammuks 80 cm. ette sirutada ja nii liikumist jätkata. Kätele õlast ja küünarnukist vaba liikumine anda kuni vöö kõrguseni.

Peatamiseks antakse komando:

Jagu (rühm, see ehk see sõdur nime järele jne.) — SEIS!

Täitekomando antakse jala mahapanekul, selle järele teha veel üks samm,

panna tagaolev jalg kiirelt teise kõrvale ja jääda liikumatult põhiasendisse seisma.

Nii mitu sammu edasi (tagasi, paremale, vasakule) — MARSS!

See komando antakse väikesteks kohamuutmisteks: astuda samm vasaku jalaga (paremale liikumise juures — parema jalaga), teine jalg kiirelt juurde tõmmata, astuda nimetatud jalaga veel samm jne.

Edasi ehk tagasi liikumisel teha nõuetav arv sammusid edasi (tagasi) käigu taktsammu tempos!

§ 81. Jooks Taktsammu pikkus jooksul on: koormata mehel — 90 cm., tempo — 180 sammu minutis; rakmetes ja relvus sõduril — 80 cm., tempo — 170 sammu minutis.

Jooksu võib käsitada: ilma rakmeteta — 1500 meetri ja rakmetega — 1000 meetri peale.

J o o s t e s — MARSS!

Selle komando järel alata liikumist taktsammus joostes.

Jooksu reeglid on antud kehaharjutuse eeskirjas.

Jooksult seismajätmine sünnib sama komando ja samade reeglite järele, nagu käigul: eelkomando järele võtta vähehaaval pikaldasem samm.

K i i r j o o k s — MARSS-MARSS!

Selle komando järele joosta nii kiirelt, kui jõutakse. Jooksu reeglid on kehaharjutuste eeskirjas. Seismajäämine sünnib komando järele: „SEIS!“ ehk määratud joonel, mis ära tähendatakse eelkomandoga.

Paigal (kui vaja: käies, joostes) — MARSS!

Ära tähendada sammu takt paigal jalgade kerge tõstmisega ja mahapanekuga.

Edasiliikumiseks antakse komando: OTSE!

Parem (poolpööret parem) — POOL(E)!

Pöörded liikumisel. Käigul antakse täitekomando parema jala mahapanekul; selle järele teha vasaku jalaga veel samm, pöörata vasaku jala nina peal, ühes pöördega parem jalg sammuks välja sirutada ja liikumist jätkata. § 82.

Vasak (poolpööret vasak) — POOL(E)!

Käigul antakse täitekomando vasaku jala mahapanekul.

Selle järele teha parema jalaga veel samm, pöörata parema jala nina peal, ühes pöördega vasak jalg sammuks välja sirutada ja liikumist jätkata.

Ümber — PÖÖR(A)!

Täitekomando antakse parema jala mahapanekul; selle järele vasaku jalaga veel samm, seada parem jalg pool sammu vasaku jala ette, pöörata järsult mõlema jala ninade peal ümber, andes raskuse parema jala peale ja jätkates liikumist vasaku jalaga täiel sammul.

Jooksul täidetakse pöörded samade komandode järele, kuid ilma kindlate reegliteta.

Jooksult käigule ja käigult jooksule üleminekuks antakse komando, nagu vastava liikumise algamiseks, paigalt.

B. Seisang ja liikumised relvadega.

§ 83. Valvel. VALVEL!

a) Jalalevõetud püssiga.

Püss hoida jala juures parema käega, lõdvale lastud rihm ettepoole, lae kaba täiesti maas ja vastu parema jala põida, kaba terav nurk saapa ninaga ühel joonel. Parem käsi vabalt täies ulatuses alla lasta, pöidlaga raua ümbert kinni hoida, teised sõrmed lae nõva peal koos. Keha seis — nagu relvata.

b) Jalalevõetud kergekuulipildujaga.

Sama, mis jalalevõetud püssiga. (Lewis hoitakse kinni ülemisest otsast).

c) Rihmalevõetud püssiga.

Vasak käsi, mis täies ulatuses alla lastud, hoiab püssi vastu puusa. Teised kehaosad — nagu relvata.

d) Rihmalevõetud kergekuulipildujaga.

Vasak käsi toetab kuulipildujat vasakult poolt alt nii, et käsi õlast küünarnukini vabalt alla ripuks. Parem käsi vabalt alla lasta. Keha seis — nagu relvata.

e) KättEVõetud püstolkuulipildujaga.

Püstolkuulipilduja hoida horisontaalselt paremas täiesti allalastud käes, suudmega ettepoole. Peoga luku kohalt kõvasti kinni hoida, põial lukukatte peal. Vasak käsi ja kehaseis — nagu relvata.

f) Rihmalevõetud püstolkuulipildujaga.

Samuti nagu relvata.

Samuti kui relvata.

KOHENDU!

Samuti kui relvata. Rihmale võetud relva võib võtta rihmalt. Jalale võetud relva võib kohalt ära nihutada ja selle peale toetada. Rihmad jäävad alati lõdvale.

RIVITULT!

Relvad viiakse lahkumineku juures kaasa, kui enne seda ei olnud komandot nende mahapanekuks ehk hakitamiseks.

Rihmale. RIHMALE!

§ 85.

See komando antakse ainult seisangus „KOHENDU“ ehk „RIHMALT“. Kui püss oli laadimata ja kaitsevinnastamata, seada ta kaitsevinna Püssil ja k.-kuulipildujal vasak käsi rihma ja lae vahelt läbi pista ja relv vasaku õla peale riputada. Püss ripub — tääk ülespoole; kerge kuulipilduja — horisontaalselt suue ettepoole, sihing ja kirp allapoole, kaenla all, küünarnuki kõrgusel.

Püstol-kuulipildujal pista pea ja parem käsi rihma ja lae vahelt läbi, riputada relv risti üle selja, et ta käte tegevust ei segaks.

Sama komando järele võetakse üles ja riputatakse selga kerge-kuulipilduja ja püstol-kuulipilduja laskemoona kotid, kui need varemalt maha olid pandud.

Seisangusse „VALVEL!“ asutakse pärast rihmalevõtmist komandoga „VALVEL!“ ehk ükskõik missuguse eelkomandoga.

§ 86. Pöörded ja Pöörded ja liikumised relv-
liikumised. vadega sünnivad samade reeg-
lite järele, nagu relvadeta. Jalalevõetud
relv eelkomando järele vähe üles tõsta ja
peale pöörde lõpetamist pikkamööda maha
lasta (ilma pörutusega).

Relvakandmise viisi liikumisel määrab
ära enne liikumist antud komando. Kui
liikumine algab jalaloleva relvaga, peab
püssi vähe üles tõstma, nagu pöörete
juures. Kerge-kuulipildujal kinni võtta
rihmast ülemise pandla lähedalt ja hoida
riist vähe ettepoole lüngus, maast lahti-
tõstetult, rihmapidi käes.

Liikumisel antud komando
„VABALT“ tähendab vabasammu.

Komando järele: „KOHENDU!“ võib
sõdur relva teise õla peale riputada ehk
niiviisi hoida, nagu tal soodsam. Krae-
ja kuuenööbid võib lahti teha. Varjulises
ja vilus kohas (puude all, pilves ilmaga)
võib peakatte peast ära võtta. Kui iseära-
list keeldu ei ole, võib suitsetada.

Taktsamm ja õige kehaseisand võetakse
komando järele: „TAKTSAMM!“

§ 87. Tervitamine Tervitamine rivis sünnib paigal
relvaga. ja liikumisel § 78 p. b-s ette-
kirjutatud komando ja reeglite järele.

Mütsi mahavõtmine relva kandmisel
(rihmal) sünnib samuti nagu relvata.

Lahingdrill.

Liikumised ja tegevused komandode, leppemärkide ja signaalide järele.

Asendite muutmine paigal. **PÕLVELE!** (ainult vabalt § 88. seismisel ehk liikumisel):

Tõsta vasak jalg ja relv ette ja lasta paremale põlvele. Lasta keha ettepoole lüangi, kuivõrd seda nõuab enesevarjamine. Toetuda relva najale. Tähelepanu nõudva leppemärgi ehk vile järele jääda liikumatult paigale.

PIKALI! (ainult vabalt seisult ehk liikumiselt).

Toetudes relvale ja vasakule käele, hoides selle eest, et relv ei saaks viga ja tema mehhanismi ei satuks mustust, ettepoole kõhuli maha heita. Relva hoida mõlema ettepoole sirutatud käega — kaba terav nurk vastu maad. Keha ja pea vastu maad suruda.

Kui komando anti käigul, — heita maha liikumise suunas ehk sellest vähe kõrval oleva varje taha, lähemasse lohku, madalikku ehk kõige sügavamasse kohta. Selleks võib peale komando veel kiirelt mõni samm edasi, paremale ehk vasakule hüpata. Peale täitmist — tähelepanu nõudva leppemärgi ehk vile poole pöörata ja jääda liikumatult lamama.

Igal maastikul, ka kõige siledamal, on enamasti alati võimalik leida varju vähemalt vaenlase vaatlemise eest. Sõdurid peavad harjuma seda varju silmapilkselt leidma ja tõesti maha heitma kõige madalamasse kohta, mis lähedal saadaval, ära kasutades igat varjavat asja.

PÜSTI!

Järsuit püsti karata ja vabalt seisma jääda.

- § 89. Liikumised edasi, Edasi — MARSS!
suuna hoidmine Komandot võib anda igale
ja suuna muutmine. paigal asuvale asendile:
kui asuti põlvel ehk lamati, — püsti karata ja edasi liikuda kiirel, pikal sammul — soodsal maastikul kuni 140 sammu minutis.

SUUND SEE EHK SEE ESEM!

ehk

MINU JÄRELE!

ehk

PIKI NIISUGUST JOONT! (peenart, rada, teed, kraavi j. n. e.)

Kogu aeg teraselt silmas pidada kätte juhatatud suundpunkti, mis kaugel asub, ja minna selle peale. Kui suundpunkt on kätte juhatatud lähedal, vaadata otsekohe ise, missugune kaugelasuv (mida kaugemal, seda parem) esem samas suunas kätte paistab, seda silmas pidada ja selle peale minna. Kui liikumine sünnib metsas, võsastikus, künklisel maastikul j.n.e., valida omale kätte juhatatud suunas järkjärgult abipunktid, et mitte kõrvale kalduda õigelt teelt.

Juhi järele liikudes, astuda juhi jälgedes.

Piki joont liikudes, hoida ennast sellest joonest alati ühekaugusel.

EDASI! JOOSTES! (liikumisel: JOOSTES:)

Liikumine rännakjooksu tempos (170 kuni 180 sammu minutis) täidetakse otsekohe igast asendist ja liikumisel.

MARSS-MARSS!

Täidetakse otsekohe igast asendist ja liikumisel. Nii kiirelt edasi tormata kui vähegi võimalik.

PAREMALE! VASAKULE! POOL-
PAREMALE! POOLVASAKULE!

Võtta uus suund, pöörates $1/4$ ehk $1/8$ ringi.

Märkus: Suuna võib muuta ainult kas näidates uut suundpunkti ehk pöörete abil. Ebaselged käsud, nagu: „vähe paremale hoida“ j. n. e. ei ole lubatud.

Peatamine. SEIS!

§ 90.

Peale komando võib veel kiirelt vähe maad edasi, paremale ehk vasakule hüpata, et leida varju. Ennast varjata võib igas asendis, vastavalt maastikule. Liikumatus leppemärgi ehk vile järele.

KOHALE!

Asuda sündsale laskekohale.

Kui lähedal on sünnis laskekoht, sinna välja roomata. Kui laskekoht asub kaugemal, sinna ühe ehk mitme hüppega välja joosta. Selle juures ei pea aga kunagi välja jooksmas otsekohe mäe esiservale, ehk künka või mätta otsa, vaid enne peatuma madalamas kohas ehk vaatlemise eest varjava eseme taga ja siis varjelt välja ronima ehk roomama laskekohale.

Laskekohalt peab sõdur kõige pealt vaenlast nägema, siis leidma tuge laskeriistale ja lõpuks, varju enesele. Laskeasendi valib omale iga laskur maastiku kohaselt ise-iseisvalt oma äranägemise järele.

§ 91. Hüpe. HÜPE! (laskekohal asuvale ehk varjatult kohanenud sõdurile).

Seada laskeriist kaitsevinna. Panna padrunitaskud kinni. Laskeriistast parema käega kinni võtta. Vasak käsi vastu maad toetada. Vasak põlv võimalikult kõrgele keha lähedale tõmmata ja vasak jalg kõvasti vastu maad suruda, ilma et selle juures keha ehk pea tõuseksid maapinnast kõrgemale, kui harilikku asendi juures.

Sellele järgneb lühikese aja järele:
MARSS-MARSS!

Kiirelt üles karata ja edasi tormata. Hüpe lõpeb komandoga „SEIS!“ ehk „PIKALI!“, mille järele varjatult maastikule kohaneda. Lähedamaa tulivõitluse puhul asuda otsekohe, omal algatusel, laskekohale, teistel juhtumistel — komando ehk leppemärgi järele.

Hüppe pikkus oleneb vaenlase tulest ja maastikust. Ainult mõjuv vaenlase tuli tohib sõdurit sundida hüpetega edasi liikuma varjest varjeni, laskekohast laskekohani. Hüpe olgu nii kiire, et vaenlase laskur ei jõuaks hüppajat tabada. Suuremal kaugusel vaenlasest võivad hüpped olla pikemad, lühemal — lühemad. Seejuures peab hüppega nii palju edasi jõudma kui iganes võimalik.

Eelmistest tingimustest olenevail põhjustel kõigub hüppe pikkus 20—80 meetri vahel.

Peatuskoha võib ette ära määrata. Siis lisatakse see lühidalt ja selgelt ko-

mandole „HÜPE!“ juurde. Võib ka komandeerida edasiminekut hüpetega kraavist künkani, künkast lõhkeauguni, üldiselt, varjest varjeni, ilma lõpulikku seisumise piiri ära tähendamata. See lisatakse lühidalt komandole „HÜPPED!“ juurde. Neil juhtumistel peab sõdur enne kui MARSS-MARSS! järgneb, omale välja valima tee ja lähema peatuskoha; peatuskohalt edasi liigub ta omal algatusel. Sünnib edasimineku lähedamaa tulivõitluse piirkonnas, asub ta peatuste järele ise „KOHALE!“ ja avab tule, teistel juhtumistel — ainult komando ehk leppemärgi järele.

Märkus: Kohanemise ja hüpete harjutamisel tuleb vaenlane ära tähendada mõne paukpadruniga varustatud, loomutruult seisupaigale asetatud sõduriga. Osavuse hüppe ehk kohanemine näidatakse nende poolt ära pauguga. Need sõdurid peavad täitma oma ülesannet korrektselt. Lasta tohib ainult siis, kui tõesti võimalus on tabada. Vaenlase tule tihedust võib ära tähendada suurema ehk vähema arvu märklaudade, lippudega jne. näitamiseega.

Väljaõppe edu kõrguse määrab see, kui palju sõdur teatava aja (5, 10, 15 minuti) jooksul edasi jõuab, olukorrale vastavalt peatades ja tuld andes, ja kui vähe ta selle juures vaenlasele võimalust on annud ennast tabada. Ülemal kirjeldatud õppevõtte käsitamisel on seda võimalik fikseerida arvudes, ühtlasi ergutab see sõdureid sel alal omavahelisele võistlusele.

§ 92. Roomamine. ROOMATES!

Roomamisel peavad jalad, põlved, keha, käed ja pea kogu aeg täiesti vastu maad jääma.

Roomata võib: a) ennast edasi tõmmates ainult käte abil, b) käte ja saapaninade abil, c) mõlemate kätega tõmmates ja ühe kõverasse tõmmatud jalaga tõugates, d) ühe käega tõmmates ja vastupidise jalaga tõugates (vasak käsi, parem jalg). Igat niisugust viisi võib tarvitada vastavalt maastiku iseäraldustele. Relva peab hoolega hoitama mustuse ja vigastuste eest.

Peab oskama lühikest maad ära nihkuda ka roomamisega paremale (vasakule) ja tagurpidi.

Suund näidatakse ja muudetakse roomamisel samuti nagu liikumisel püsti.

§ 93. Kaevumine. KAEVU!

a) Lamades tule ehk vaatlemise all: panna relv käe ulatuses maa peale — püss luku käepidemega vastu maad, kerge-kuulipilduja aga hargi peale toetatult. Heita küljeli, labidas välja võtta ja hakata keha kohalt mõlema käega kaevama; laduda muld vaenlase poole ja mitte enne istukile tõusta, kui on loodud tarvilik varje. Ühes rindkaitsiku kõrgenemisega peab teda järjest paksendama, kuni ta tegelikult suudab pakkuda varju kuulide eest. Külje ja poolpõik tule all tuleb kaitset laduda ka külgedele.

Nii tekib esiteks kõige lihtsam „jäne-seauk“ lamajale varjumiseks ja laskmiseks, mida aegamööda võib süvendada.

Alguses ei tohi mõelda mingisuguste mõõtude peale. Peaülesandeks siin on kiire kaevumine, lasketugiku ja paraja paksusega kaitsiku saavutamine. Normaalse profiiliga kaevikuks kujuneb jäneseauk pärastpoole, kui selleks aega jätkub. Edasi kestval pealetungil on küllalt kõige lihtsamast august, mida järeltulevad varud on kohustatud parandama ja täiendama. Ka milgil põhjusel katkestatud pealetungil on tähtis küünistuda joonesse, millele välja jõutud, et vastulööki tema idus ära lämmatada; seega on tähtis kohe tuld avada, nii pea kui see võimalik. Põhjalikumalt kaevuma peab rahulistel silmapilkudel.

Kaevumine sünnib alati komando järele. Väiksemaid seisupaiga parandusi, nagu lasketugiku tegemist labida, kaasaskantava muldkoti jne. abil, laskepilu läbitorkamist suurest määrtast ehk künkast jne. peab sõdur alati täitma omal algatusel.

Märkus: Oskust osavasti kaevuda omandatakse ainult alaliste harjutustega igasugusel maastikul. Piirata kaevumise õpetamist ainult mõnekordse näitamisega on täiesti lubamata.

Maskeerimine. Kaevatud koht peab otsekohe § 94. maskeeritama vaatlemise eest õhust ja maalt, sarnastades väljakaevatud mulla ümbritseva maastikuga mätaste, okste, rohu, õlgede jne. abil. Kus iganes võimalik, peab tööd varjama juba enne kaevamise algamist, ladudes väljakaevatavat mulda väljapandud maski alla ehk taha ja maski kogu töö jooksul järjest täiendada.

b) Väljaspool tuld ja vaatlemist.

Maski väljapanemine enne töö algust on sunduslik. Kaevumine sünnib maski kattel. Hilja on tööd siis maskeerima hakata, kui vaenlase lendur ta juba päevapildistanud.

§ 95. Rünnak. TÄÄK! (kui varustusel mitte Vene süsteemi püssid).

Tuleandmise juures antakse nii kiirelt tuld kui jõutakse. Sõdurid panevad täägid järgimööda otsa, algades mõlemalt tiivalt jagudes: üks laseb, teine paneb tääki.

Täägid pannakse otsa kiirelt, ilma võteta, igas seisangus ja asendis, käigul ja jooksul. Peab järele katsuma, et tääk tõesti kindlasti püssi otsas asuks.

Järgnev komando.

TORMI! MARSS-MARSSI! käsutab rünnakule, mis sünnib mehise HURRAA saatel.

§ 96. Väljaõpetamine. Eelmised liikumised ja tegevused peab mitmekesisel maastikul nii põhjalikult kätte õpetama, et sõdur neid komando ehk märguande järele täiesti automaatselt, kiirelt ja osavalt, ainult refleksi põhjal täita võiks. See on maksev mitte ainult üksikute tegevuste kohta, vaid ka järskude üleminekute puhul ühest liikumisest ehk tegevusest teise. Lahingus tuleb neid tegevusi täita kõige mitmekesisemas järjekorras, tuleb ette kõige jär-

sumaid üleminekuid. Sõdur olgu selle vastu ette valmistud. Õpetaja peab seda silmas pidama tundide kokkuseadmisel ja läbiviimisel.

Lahing on tule ja liikumise kombinatsioon. Neid kahte lahingtegevuse külge ei saa võtta üksteisest lahus. Seepärast peab lahingus tarvilisi liikumisi alati harjutama koos tulitegevusega. Sõdur peab siin harjuma oma edasimineku tulega teed rajama, ära kasutades niihästi seda kaitset, mis temale annab igasuguste kuulipildujate ja naabrite tuli, kui ka oma enese relva tapvaid omadusi.

Selleks peab ta oskama meisterlikult ümber käia oma laskeriistaga ja mitte ainult rahulikult laskeplatsil ehk laskehoo-nes, vaid seda enam keerulises lahingtegevuses. Laadimine, tühjendamine, kaitsevinna seadmine peavad sündima mitte ainult põhiasendites, vaid igasuguses seisangus ja asendis, igasugustel liikumistel, käigul ja jooksul, päeval, öösel, lahtiste silmadega ja gaasimaskis. Ta peab tunda kompaniis tarvitataivate relvade tule omadusi, teadma, kuidas ja missugustel kaugustel neid tarvitada ja missugustel tingimustel neist ei pea laskemoona raiskama, millal on vaja tuld anda ja millal tarvitada ainult liikumist. Harjumus tule avamiseks ja lõpetamiseks komando ja märguande järele peab muutuma samuti reflektorseks, nagu harjumus hüppeks ja väljaroomamiseks laskekohale. Kõige paremaks abinõuks siin on lasketgevuse

harjutamine ühenduses lahingdrilliga, alaline lihtsate tuliülesannete otsustamine ühes lahingliikumisega niihästi tegelikul laskmisel, kui ka ilma selleta.

See on maksev ka käsigranaadi ja täägi tarvitamise kohta.

Mõlemat riista peab sõdur oskama tarvitada igasuguse olukorra kõige ootamatuil juhtumistel, et ükski neist tegelikus lahingus teda üllatavalt tabada ei võiks.

Liikumisi ja tegevusi peab harjutama tarvilisel määral ka gaasimaskis.

Muud liikumised ja tegevused.

§ 97. Peale ülimal tähendatud tegevuste tuleb lahingus täita käskude järele veel tervet hulka väga mitmekesiseid tegevusi, mis nõuavad sõdurilt vastupidavust, väledust, painduvust ja meeleteravust. Lahingdrill ei pea kasutamata jätma ühtegi võimalust nende tegevuste kätteharjutamiseks otsekohesel kujul ja niisuguste harjutuste pidamiseks, mis võivad sõduris kasvatada osavust, arusaamist, julgust ja usku oma võimistesse.

Siia kuuluvad kõige pealt:

a) hiilimine kõige väiksemategi lohude ja varjete ärakasutamisega; liikumine lagedal maastikul igasuguses tempos, püsti, küürus ja käpuli;

b) vaikne, kärata ja mürata läbilikumine võsastikkudest, kuivade okstega ja risuga kaetud kohtadest, lõhke-

auguväljadest, purustatud ja risuga täidetud kaevikutest jne.;

c) tõkete vaikne kõrvaldamine ja purustamine;

d) vaikne, kärata ja mürata liikumine öösel ja udus igasugusel maastikul, päeval valmisvaadatud esemete ja kompassi järele; öösise tähelepanu, nägemise ja iseäranis kuulmise teritamine;

e) võitlus mees mehe vastu juhuslike relvadega (labidaga, kirvega, pussiga, kiviga, teibaga) ja relvata;

f) raskete asjade edasitoimetamine üksinda ja käest kätte (muldkotid, materjalid, relvad, laskemoon) käigul, jooksul, roomates, käpuli liikumisel jne.

g) jooks kaevikutes ja aukudes;

h) igasugune ronimine ja tõketest üleminemine (ronimine puutulba otsa, seinale, üleminek müüridest, kraavidest, järskudest kuristikudest, jõgedest, väljahüppamine kaevikutest jne.).

Kõige sellega ühenduses olgu alalise valvelolemise, tähelepanu, terava nägemise ja kuulmise väljaarendamine. Ei tohi olla juhtumisi ehk tegevust, kus sõdur laseks vaenlase silmast ja võimaldaks temale ootamatult kallale tungida.

Sõduri kohused lahingus.

Ülesanne ja selle täitmine. Iga sõdur peab selgesti ja § 98. täie arusaamisega tundma selles peatükis ülesloetud lahingtegevuse

kohta käivaid põhinõudmisi ja oskama neist igal tegelikul juhtumisel oma ülespidamise kohta tarvilikke järeldusi teha.

Iga sõdur peab lahingus alati tundma oma jao, rühma ja kompanii lahingülesannet ja samuti olukorda, s. o. ta peab teadma, mis kompaniile on kästud teha, kuidas kompanii ülem on otsustanud saadud ülesannet täita, missugused eriülesanded ühise eesmärgi saavutamiseks on antud täitmiseks rühmale ja jaole, missuguste tegevuste abil rühma ning jao ülem on otsustanud neid ülesandeid täita, mis on teada vaenlasest ja missuguses seisukorras viibib ülesande täitmine oleval silmapilgul.

Seda teades, peab ta alati valmis olema ülesannet ise lõpule viima ehk juhatust oma kätte võtma, kui juhid rivist välja on langedud. Teadmatuse ja oskamatusena ei võikunagi vabandada selle nõude täitmata jätmist. Kui ülema seletustest pole arusaadud ehk seisukord on selgusetu, peab küsima. Tegevus ilma eesmärgist ja olukorrast arusaamiseta on ühevääriline käsu hooletu täitmisega.

Kõik lahingus antavad ülesanded ja käsud on kategoorilised ja neid peab lõpuni täitma maksku mis maksab. — Ülesandeid ja käske, mida täita võiks oma äranägemise järele ehk võimalust mööda, ei ole. Kui ülesande nii ehk teisiti täitmiseks on antud mitu võimalust, siis peab see käsu alati selgesti ära tähendatud olema.

Võitlus. Võitleva osa arvuline koosseis § 99.
võib olla nii suur ehk väikene kui tahes. Juhtide korraldused võivad olla enam ehk vähem osavad. Need asjaolud võivad aga ülesande täitmist ainult hõlbustada ehk raskendada. Igal tingimisel aga võidab ainult see, kes on otsustanud ennem surra kui loobuda omast tahtest. Iga osa ja sõdur peab lahingus, maksku mis makساب, vaenlasele kallale tungima ja ta välja kihutama seisukohalt ehk jälle lõpuni vastu panema, lastes ennast omal kohal surmata. Mingisuguseid vahepealseid võimalusi ei ole. Jõudude vähesus ei ole vabanduseks võitlusest loobumisele. Abi lahingus ei anta mitte ainult sellega, et teatud kohal jõudusid suurendatakse, vaid tihtigi vaenlase hävitamisega teises kohas. Sellepärast peab iga sõdur ja väeosa oma ülesande täitmisel alati lootma ainult iseenda peale.

Olukord. Ei ole olukorda, millest §100
ei võiks auga välja tulla. Kohates ootamata raskusi, peab mõtlema selle peale, et neid ära võita, mitte aga selle peale, et olukord on muutunud pahaks. Võidab ainult visa ja julge, mitte aga tugevam.

Täielik ümberpiiramine ei ole ettekäändeks, et maha panna relvu ja alla anda. Praeguse aja kiirtule-riistadega võivad ka kõige väiksemad üksused täiesti isoleeritult mitu päeva

vastu panna. Kui laskemoon otsas, peab võitlusesse astuma täakidega ja iga kätte-saadava riistaga ja abinõuga.

Igaüks, kes loobub võitlusest, selle asemel et ära kasutada kõiki kätte saadavaid abinõusid visaks võitluseks, on ärateeninud karistust kui vabatahtlik allaandja.

Väeosa, mis alla annab keset võitlust, on jääda vält autu; ülem on siin täiel määral alati vastutav.

Väeosa ümberhaaramine vaenlase poolt, ehk viimase väljatungimine selja taha, ei ole ettekäändeks taganemisele. Samuti ei ole ettekäändeks taganemisele laskemoona puudus, naabri taganemine ehk suusõnal või sõdurilt sõdurile edasi antud taganemisekäsk. Väeosa võib taganeda ainult kirjaliku käsu põhjal korraldatud liikumisega.

Oma äranägemise järele võivad taganeda ainult lahingueelpostid, kui nad väljapanemise juures on saanud sellekohase käsu.

Kes ilma käsuta taganeb ja hüüdega ümberpiiramise, haaramise ja võitluse jätkamise võimatuse üle ehk muul viisil oma kaasvõitlejaid argtusele kihutab, ehk nende seas paanikat sünnitab, langeb karistuse alla kui äraandja

Kes lahingtegevuse ajal viibib oma jaost tagapool kuna ta oma äraoleku põhjuseid ei suuda tõendada ülema poolt saadud kindla ülesande täitmisega, loetakse väejooksikuks.

Sõdur, kelle jaos kõik kaaslased võitluses rivist välja on langenud, ühineb lähema jaoga, teatades oma ilmutamisest selle jao ülemale. Täieliku võimatuse puhul peaseda lähema jao juurde jätkab ta võitlust üksinda, silmas pidades üldist ülesannet.

Haavatud. Aidata haavatuid ta-§101 hapoole toimetada on keelatud. Haavatud, kes ise kõndida ei jaksa, peab varjatult ära paigutatama koha peal. Abiandmiseks nendele ja nende äraviimiseks on sanitarid, kes neid võivad välja kanda rühmaülema käsu järele.

Vaenlase hävitamine on kõigesuuremaks abiks selt-simehele. Kes jätab pooleli oma lahingtegevuse ja hakkab hoolitsema haavatute eest, langeb karistuse alla kui väejooksik.

Kergelthaavatud, kui neil haavad on kinniseotud, jätkavad võitlemist ja juhatamist, kui neil jõudu jätkub. Iga sõduri kohuseks on hoolt kanda selle

eest, et tal lahingus kaasas oleks sidumismaterjal; igaüks peab oskama sellega ümber käia. Lahingust lahkuvate haavavõtte ja surnute küljest laskemõõn ära korjata.

§ 102 Vaenlane. Kui vaenlane ootamatult kallale tungib, jääb seisma iga sugune liikumine tahapoole. Kes tegutses esijoonel ehk täitis seal muud ülesannet, jääb paigale ja võitleb selle üksuse ülema käsu all, kuhu ta sattunud. Kui ootamatu kallaletung juhtub vahetuse ajal, kuulub vahetusele ilmunud üksus kohaloleva üksuse ülema komando alla.

Milgilt tingimisel ei ole lubatud vaenlasega astuda läbirääkimistesse ehk muusse ühendusse. Igasuguseid tarvilisi läbirääkimisi pidada võivad üksnes sõdivate poolte valitsused; lahingujoonel pole sellega tegemist. Kõik vaenlase katsed astuda läbirääkimistesse ehk läbikäimisesse, peab lõpetama tulega.

Lahinguse ei tohi kaasaskanda mingisuguseid dokumente, mis vaenlasele võiksid anda selgust väeosa ja selle kavatsuste kohta. Vangi langedes tohib teatada ainult oma nime, perekonnanime, auastme ehk ameti, sündimise aja ja paiga. Kõigi muude küsimuste peale peab vaikima.

§ 103 Ülemad. Ülemad on sõduritele eeskujuks meelekindluses ja käsu-

täitmises. Kuid neile jääb ka õigus tarvitusele võtta kõiki abinõusid, et sundida oma käsualuseid sõnakuulmisele ja korrale.

Jaoõpetus.

Rividrill.

Jao koosseis. Jao normaalne koosseis on: § 104

jaoülem (allohvitser) . . . 1.

jaoülema abi (kapral) . . . 1.

reamehi . . . . . 8.

Kerge-kuulipilduja jaos täidavad reamehed igaüks omaette erikohustusi ja kannavad sellekohaseid nimetusi ja numbreid. K.-k. jagu koosneb kahest osast — võitlus- ja tagavaratoimkondadest. Võitlustoimkonda kuuluvad: sihtur, laadija ja kaks padrunikandjat №№ 1 ja 2; tagavaratoimkonda — padrunikandjad ja kasetilaadijad №№ 3, 4, 5, 6. Tagavaratoimkond töötab lahingus jaoülema abi valve all, kuna võitlustoimkonda juhatab jaoülem. Kõik reamehed on välja õpetatud ümberkäimises k.-kuulipildujaga. Paremateks laskjateks on sihtur, laadija ja № 3.

Jagudes ei ühtlustata sõdurite arvu ei õppuse ega võitluse otstarbeks seni, kuni nad veel täita suudavad nende peale pandud ülesandeid. Täiendamine ja ühtlustamine sünnib tarbekorral sõdurite täielise üleandmise ja vastuvõtmise teel, nii et jao ülemad juhatavad ravis alati samu mehi, kes neile alluvad ka kasarmus, korteris

ja bivuakil. (K.-kuulipilduja jaol võib terve tagavaratoimkond vahest puududa). Lihtsa jaotusega võib jagusid ühtlustada ainult paraadil esinemise puhul, kui vaja on rühmale ühtlast välimust anda.

§ 105 Rivistused Jagu koguneb joonele ühte viirgu ehk kolonni ühekaupa. Rühma koosseisus liigub ta alati kolonnis ühekaupa. Eraldatult (vahi- ja valveteenistusele, tööle jne.) võib ta liikuda ka kolonnis kahekaupa. Lähenedes vaenlasele liigub ta rivis, mille aluseks on kolonn ühekaupa, mil aga distantsid sõdurite vahel — vastavalt maastiku ja edasiliikumise viisile — võivad olla mitmesugused. Seljataha joondumist nõutakse vaenlasele lähenedes ainult tarbekorral ja eri käsuga. Kallaletungil liigub ja töötab jagu laiuti laialipillatud rivis, millel ainult sellepoolest on sarnadus joonega, et sõdurid seal paigutatud kõrvuti, millel aga tõepoolest ühtegi kindlat kuju ei ole ja kus iga sõdur valib omale koha kas ülesande kohaselt, mis tal on täita automaatsel laskeriista juures, ehk jälle nii, et ta ise saaks oma laskeriistaga töötada ja ei takistaks oma jao seltsilisi, kui terve jagu tuleandmisest osa peab võtma, sedasama tegemast.

Vastavalt maastikule ja olukorrale võib see rivi vahest välja kujuneda lihtsaks „trobikonnaks,“ milles jao sõdurid paigutavad oma ülema ümber ilma mingisuguse kindla korrata.

Liitesõdur ja liiteüksus. Oma kogumist, joondumist, § 106 liikumist ja tegevust korraldab iga väeosa teatava sõduri ehk üksuse järele, mida nimetatakse liitesõduriks ehk liiteüksuseks.

Liitesõdur, liiteüksus ja üksuse ülem moodustavad igasuguse, ka kõige vormitumalt laialipaisatud, rivistuse kondikava.

Liitesõdur (liiteüksus) tegutseb ülema vahetute komandode, käskude, märguannete ja signaalide järele, tema naaber liigub ja tegutseb temaga kooskõlas, järgmine sõdur (üksus) jälle sellega kooskõlas jne. Üldiselt nimetatakse igas rivis ja rivikorras külge, kuspool asub liitesõdur (liiteüksus), liiteküljeks. Üldiseks reegliks on, et sõdur (üksus) kooskõlastab oma tegevuse liiteküljes asuva naabriga.

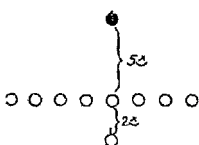
Vastavalt sellele hoiab ennast iga sõdur (üksus) määratud distantsil ehk intervallil liiteküljes asuvast naabrist, vastu pannes igal pealesurumisele, mida tema peale võib avaldada teisel poolel asuv naaber. Liitesõduri (liiteüksuse) ja liiteküljes oleva naabri järele sünnib rivinemine, joondumine, suuna muutmine jne.

Ja os on liitesõduriks harilikult kas keskmine (kes jaos alati teada peab olema), parema ehk vasaku tiiva sõdur. Komandoga võib jaotlem määrata liitemehes sõduri ka oma äranägemise järele.

Joon. Joonel seisavad jao sõdurid nii- § 107 sugustel intervallidel, et igaüks neist võiks

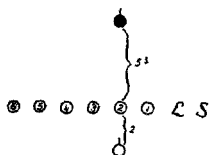
väljasirutatud vaba (kui mõlemad vabad, siis parema) käe keskmise sõrmega puudutada vasakpoolse naabri õlanukki (intervall — 80 cm). Kõik sõdurid asuvad ühel õigel joonel.

Üksinda joonel seisva jao ülem asub jao keskkoha ees, keskmisest sõdurist 5 sammu eespool. Jaoülema abi asub 2 sammu kaugusel keskmise sõduri taga. (joon. nr. 3).

Joon. nr. 3

Laskurite jagu joonel.

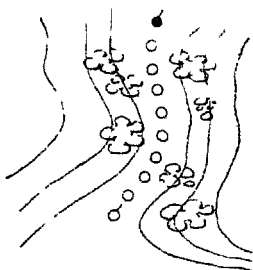
Joon. nr. 4

Kerge-kuulipilduja jagu joonel.

Kerge-kuulipilduja jaos asuvad reamehed paremalt vasakule järgmises järjekorras: Sihtur, laadija, siis numbrid 1-st 6-ni. Viimased 4 — tagavaratoimkond. (Joon. nr. 4).

Keelatud on sõdureid üles seada ainult kasvu järele. Kuulipilduja jaos täidavad eritegevusi need, kes on selleks kõige sündsamad; sihtur, laadija ja kolmas number peavad kõige tublimad laskjad olema. Löögijaos paigutab jao ülem kõige tublimad ja arukamad sõdurid teiste vahele niiviisi, et oleks hõlbustatud käskude edasiandmine ja jao liituvus.

Kolonnid. Kolonnis ühekaupa asuvad sõdu-§ 108
rid õigel joonel üksteise taga. Distantid
sõdurist sõdurini nii suured, et igaüks
võiks puudutada väljasirutatud käe kesk-
mise sõrmega eelseisva sõduri seljapauna
(1 meeter). (Sellest järgneb, et kolonn
moodustub joone lihtsa pöördega paremale).
Jaoülema abi on viimasel kohal — harilikul
kaugusel viimasest reamehest. (Joon. nr. 5)

Joon. nr. 5.

Kolonn ühekaupa liikumisel.

Kolonnis kahekaupa asub tagumine
pooljagu esimese kõrval — paremal pool,
mõlemad pooljaod kolonnides ühekaupa.
Intervall pooljagude vahel — väljasirutatud
käe ulatus õlanukini.

Erandlised kogumis- Iseäralistel juhtumis-§ 109
vormid Seisang, pöör- tel, mil ei mahu seis-
ded ja liikumised jaos. ma normaalsetel inter-
vallidel, nagu õhtusel ülelugemisel kitsas
kasarmus, võib jagu paigutada joonele ka
kitsamatele intervallidele: küünarnukk
küünarnukist kämbla laiusel, komando

järele: „KOONDATUD VAHEDELE — JOONDU!“

Seisangus „Valvel“ ja „Vabalt“ tervitamiseks, pööreteks paigal ja liikumisel, liikumiseks, seisajätmiseks ja lahkumiseks, mütside mahavõtmiseks antakse jaole samad komandod, nagu üksikule sõdurile. Sõdurid täidavad jaos kõiki komandosi täpisealt ja ühteaegu, välja arvatud vaba seisang, rihmalevõtmine ja lahkumine. Liikumistel ja pööretel jäävad distantid ja intervallid, samuti joondumine rindes ja seljataha, muutmatuks. (Poolpöörete järele peavad sõdurid nii seisma, et nad eelseisva sõduri pea tagant ei näeks kõrgemal seisvate sõdurite päid).

§ 110 Kogunemine Lahkulastud ehk lai-
joonele. alipaisatud jao kogumiseks joonele annab jaoülem vajaduse järele signaali ehk leppemärgi, asub kogumise joonest 5 sammu ettepoole, näoga sinnapoole, kuhu peab olema pööratud jao rinne ja komandab:

J a g u, j o o n e l e — K O G U !

Liitesõdur (keskmine) asub jaoülemast 5 sammu tahapoole otse tema seljataha ja jääb liikumatult seisma. Teised reamehed asuvad kiiresti temast paremale ja vasakule oma kohtadele. Seal joonduvad nad ilma erikomandota, vaba kätt õigeaks intervalliks välja sirutades, peasid liitekülje poole (keskele) pöörates ja edasi ehk tagasi nihkudes, et õlgade ja silmade jooned ühte langeks liiteküljel asuva naabri omadega. Intervall — 80 cm.

Kui liitesõdur on asunud kohale, teeb jaoülem pöörde ümber — näoga jao poole, et kontrollierida joondumist ehk paigutada liitesõdurit teisele kohale, ehk ära muuta rindesuuna. Kui jagu on nõuetaval joonel õieti välja joondunud, annab jao ülem komando:

VALVEL!

Kõik lasevad väljasirutatud käed alla, pööravad samal ajal pead otse ja jäävad liikumatult põhiseisangusse.

Pärast komandosid „Vabalt!“ ehk „Kohendu!“ tarvitatakse üksuse väljajoondumiseks komandot „JOONDU!“

Kogunemine Kogumiseks kolonni annab § 111 kolonni. jao ülem vajaduse järele signaali ehk leppemärgi ja selle järele komando:

Jagu, kolonni — KOGU!

Ise näoga kavatsetavas liikumise suunas seisma jäädes.

Liitesõduriks on sel puhul parema tiiva sõdur (algesõdur). Ta jääb jao ülemast 5 sammu tahapoole liikumatult seisma, joondudes viimasele otse seljataha; teised asuvad järjekorras tema taha, joondudes ja vaba käe väljasirutamisega õiget kaugust võttes. (Distantis sõdurist sõdurini — 1 meeter).

Jaoülema abi on kolonni lõpusõdur. Jao ülem pöörab näoga kolonni poole ja kui kogumine lõppenud, komandab:

VALVEL!

Mille järele kõik käed alla lasevad ja liikumatult seisma jäävad.

§ 112 **Suuna muutmine.** Joone ehk kolonni väikesed ümberpaigutused ning suuna muutmised sünnivad joondumisega liitesõduri järele.

Jaõilem paigutab liitesõduri tarvilisel määral ja annab komando:

Keskele (paremale, vasakule) — JOONDU!

ehk

Kolonni — JOONDU!

Eelkomando järele tõsta relv vähe üles, täitekomando järele asuda kiirelt uuele kohale ja joonduda samuti kui kogumisel. Kiireks joondumiseks joone suuna muutmisel on tarvilik, et igaüks alguses seisma jääks vähe tagapool joondumise joont. Kui sellest joonest üle minnakse, kestab edasi-tagasi lainetamine pikemat aega.

Kui selle juures ei teki vajadust liitesõdurit ümber paigutada teisele kohale, vaid ainult pöörata, sünnib suuna muutmine järgmise komandoga:

Niisuguse punkti pihta, keskele (paremale, vasakule kolonni) — JOONDU!

Eelkomando viimase sõnaga (paremale, vasakule, keskele, niisuguse sõduri järele, kolonni) pöörab liitesõdur (parema, vasaku tiiva, keskmine ehk aigesõdur) näoga nõuetavasse suuna; kõik teised tõstavad

oma relvad vähe üles. Täitekomando järele sünnib joondumine harilikus korras.

Kui maastikul ei leidu selget suundpunkti, võib liitesõdurit pöörata käenäitamise ega ehk pöördekomandoga.

1) a) SUUND! (käsi nõutavas suunas välja sirutada).

b) Paremale (vasakule, keskele, niisuguse sõduri järele, kolonn i) — JOONDU!

2) Poolpöõret paremale — JOONDU!

Siin on liitesõduriks parema tiiva sõdur. Joondumisel poolpöõrdes vasakule on liitesõduriks vasaku tiiva sõdur.

3) Poolpöõret vasakule, kolonn i — JOONDU!

Liitesõduriks on jällegi kolonni algesõdur.

Laiapäisatud jagu võib koguneda kolonni ja joonele ka liikumisel.

Harilikule komandole lisatakse sel puhul juurde:

MARSS! ehk MARSS-MARSS!

Jaõilem läheb nõuetavas suunas edasi, tema taga — liitesõdur; teised asuvad käies ehk joostes oma kohtadele. Täpipealt joondub käigul ainult kolonn.

Komando järele: SEIS! joonduda alati ilma iseäralise komandota.

Kõigil eelmistel juhtumistel lõpeb joondumine samuti nagu kogunemisel komandoga: VALVEL!

Kogumiste ja joondumiste juures on nõuetav täitmise kiirus, puhas joondumine ja täielik liikumatus komando järele „VALVEL“. Sõdurid peavad harjuma kiiresti kogunema oma juhi juurde igast lai-alipaisatud ja vormitust rivistusest, täiesti vabast lahusolekust ja täielisest segadusest, rivinema nõuetavas suunas ja kindla korra järele ja uue käsu ootel liikumatult paigale jääma. Seda peavad nad oskama täita puhta refleksi põhjal ka kõigis rännak- ja lahingtingimustes.

§ 113 Liikumised. Joonena liigub jagu ainult väiksemateks ümberpaigutusteks. Liikumistel joone suuna ei muudeta.

Pikemad liikumised sünnivad ainult kolonnis.

Kolonna liikumise suuna määrab jao ülem oma isikliku eeskujuga. Liitesõdur järgneb temale määratud kaugusel, ehk läheb tema poolt kättenäidatud suunas edasi. Teised sõdurid järgnevad liitesõdurile, joondudes temale selja taha. Suuna muutmisel pööravad nad järgimööda uude suuna sama koha peal, kus liitesõdur ära pööras. (Joon. nr. 5).

Kolonna liikumise suuna muutmine sünnib uue suundpunkti ehk suundjoone kättenäitamiseiga ühes käe väljasirutamisega uues suunas, ehk ainult käe väljasirutamisega ehk lihtsalt pööretega jao ülema järele. Komandod tähelepanu äratamiseks (eelkomandod) neil juhtumistel on järgmised:

Suund see ehk see esem! (ühtlasi käsi välja sirutada);

Suund pikiniisugust joont!—

Suund — (käsi välja sirutada);

Minu järele! — Täitekomando —
MARSS!

Järele pöörab liitesõdur (algesõdur) väikeses kaares uude suuna, teised pööravad järgimööda niisamuti ja samal kohal ära, kus liitesõdur, nii et kolonn uues suunas täiesti joondunult välja venib. Kui uus suun määratakse leppemärgiga (67, f) pöörab liitesõdur ja tema järele ka teised sel ajal ära, kui jao ülem leppemärgi andis. (Joon nr. 5).

Ümber rivistused. K a h e k a u p a — § 114
MARSS! (MARSS-MARSS!)

Esimene pooljagu läheb täiel sammul edasi, tagumine asub kiirendatud sammul (joostes) vasakule poole tema kõrvale.

Üleminerk kolonnist joonele sünnib:

a) kolonni alge väljaviimisega sinna punkti, kuhtu peab asuma joone parem tiib, kolonni väljajoondumisega nõuetavas suunas ja sellele järgneva pöördega vasakule;

b) rivinemisega vasakule ehk paremale (ümberpööratud kolonn) komando järele:

Jagu rivine vasakule (paremale) — MARSS! (MARSS-MARSS!)

Ümberrivistuseks paigal jääb parema (vasaku) tiiva sõdur seisma, teised teevad

poolpöörde vasakule ja jooksevad (lähivad) kõige lühemat teed uuele kohale. Joondumine sünnib ilma erikomandota, nagu kogumise juures. Liikumisel sünnib überrivistus ainult „MARSS-MARSS!“ tempos; liitesõdur liigub edasi endises tempos.

Välja jõudes joonele, jätkavad sõdurid liikumist liitesõduriga ühes tempos ja taktis.

Üleminek joonest kolonni sünnib joone pöördega paremale. Jaotlemine asub liitesõdurist (algesõdurist) ettepoole, näoga kavatsetavasse liikumise suuna. Liikumise algusel pöörab liitesõdur kohe väikeses kaares jaotlemajaärele, teised pööravad järgimööda samal kohal (§ 113). Jaotlemajaabi asub kolonni taha, kui kolonn välja on veninud.

§ 115 Püsside hakitamine. Püssid hakitakse nii joonel kui kolonnis komando järele:

Püssid — H A K K I!

Jagu ehitab ühe ehk kaks hakki, vastavalt püssikandjate arvule, nii et ühes hakis ei oleks üle 6 püssi.

Kahe haki puhul ehitab üks pooljagu ühe, teine teise haki. Tiibadelt ulatatakse täitekomando järele püssid keskpaiga pool seisevate sõdurite kätte, keskpaigalt—tiiva pool seisjate kätte. Hakid tulevad rindes ja sügavuses välja joondada.

Kerge-kuulipilduja sihtur paneb kuulipilduja hargi peale, enesest vasakule, maha. Kasetikotid pannakse hakkide kõrvale.

P a u n a d — MAHA!

Seljapaunad võetakse seljast ja pan-
nakse oma ette maha.

Lahkumineku juures jääb üks mees
jao ülema määramise järele relvade ja
paunade juurde valvuriks.

Püssid võetakse hakist komando järele :
„PÜSSID!“

Lahingdrill.

Koondatud kolonn ühekaupa. Koondatud kolonn ühe- § 116
kaupa liigub lahingtingi-
mustes ja mitmekesisel maastikul sama
komandode järele kui üksik sõdur.

Suuna eest vastutab jaoülem, kes lii-
kumisel peaasjalikult oma jao teejuhiks
on. Ta näitab seda: a) oma enese liiku-
misega, b) punktide ja joonte järele ehk
käenäitamiseega liitesõdurile. Jao õige järel-
tulemise eest vastutab jaoülema abi.

Liikuda tuleb mitte ainult õiges joones.
Palju sagedamini tuleb lahingus kasutada
kõveraidhiiliseid. Selle pärast sünnib
lahingliikumine peaasjalikult
eelkäija jälgedes. Kolonn võib selle
juures nii kõveraks muutuda, kui see olu-
korra kohaselt nõutav. Iga mees peab aga
liikuma just seda teed mööda, mida mööda
jaoülem ehk liitesõdur ees läheb.

Kõverate hiiliste ärakasutamisel on
üldisest suunast kinnipidamine ja oma
piirkonda jäämine seotud teatavate ras-
kustega. Et üldisest suunast kinni pidada,

oma piirkonnast mitte välja eksida ja liiteosaga ehk liitepoolse naabriga ligikaudu ühte ja sama intervalli ja distantsi hoida, peab jaoülem aegajalt peatuma, et hinnata eesolevat maastikku. Neil peatustel tuleb seisma jätta ka jagu. Jao seismajätmise ja kohanemise kohta on maksivad samad reeglid, mis üksikule sõdurile. Jaole valib koha täiesti varjatud paigale jäämiseks liitesõdur, kes peale seismajäämiseks antud märguande ehk komando võib veel vähe maad edasi ehk kõrvale hüpata. Sõdurite õige kohanemise järele valvab kolonni taga liikuv jaoülem abi.

Õösistel liikumistel, proshektori ehk rakettide valgusesse sattudes, heidab terve jagu ühekorraga välgukiirusel maha.

Kolonn võib edasi liikuda ka hüpetega kas tervikuna, gruppidega ehk üksikult.

§ 117 Kolonni liikumine Hüpeteks terve jaoga an-
hüpetena. nab jaoülem komando:

HÜPE!

Selle järele täidavad kõik jao sõdurid sedasama, mis üksik sõdur.

Komando järele:

MARSS-MARSS!

tormavad kõik jaoülem jälgedes edasi, jäävad seisma ja kohanevad jaoülem eeskujul. Jaoülem abi valvab selle järele, et ükski sõdur maha ei jääks.

Hüpetes üksikult ehk grupina annab jaoülem komando:

HÜPPED ÜKSIKULT! (KAHEKAUPA jne. !)

Hüppevalmis seavad endid ainult üks, kaks j. n. e. järjekorralist sõdurit.

MARSS-MARSS!

järele algavad hüpped: jaoülem ja esimene järjekord jooksevad esimestena kohale; järgmisi järjekordi käsutab välja jaoülema abi, kes ühes viimase järjekorraga uuele kohale jookseb.

Hüpped peavad olema võimalikult pikad. Lähenemiskaugustel on peaülesandeks kiire edasijõudmine.

Pinda ja jooni mööda külvatud jalgväe otsetule mõju vähendamiseks ei ole kunagi mõtet distantse sõdurite vahel suurendada, sest et tule mõju vähenemine alles siis algab, kui distantssid on suuremad, kui tabatav ruum teatud kaugusel, mis jao juba 2000 sammu kaugusel vaenlasest 150—200 sammu peale pikaks venitaks, keskmistel kaugustel aga seda enam. Kahurtule eest on kõige paremaks varjuks väikene nähtavus, väikene sügavus ja kiire edasijõudmine. Need elemendid puuduvad täielikult pikaksvenitatud kolonnil. Ta on nähtav, sügav ja ei jõua kiirelt edasi. Seepärast ei ole pinda ja jooni ülekülvav otsetuli kunagi põhjuseks kolonni pikaks venitamisele.

Harvendatud Maastiku kohaselt võib mõni-§ 118 kolonn. kord vajadus ilmuda suurendada sõdurite vahel distantse. Näiteks: kui kolonn edasi liigub üksikhüpetena ja terve jao varjamiseks ei leidu häid kohti, üksikutel sõduritel aga varjusid jätkub;

ehk ülesande kohaselt, kui jagu on kolonnis välja nihkunud vaenlase tugipunkti külje peale ja pöördega paremale ehk vasakule laskeaheliku peab moodustama.

Sedasama võib nõuda jalgväe külge-ehk pool-põiktuli.

See sünnib komandoga :

DISTANTS (NII MITU) SAMMU! NII MITME KAUPA!

Jaoulem ja algesõdur teevad õige pika hüppe (80—100 meetrit), teised asuvad määratud distantsidele nende taha endises järjekorras.

Harvendatud kolonni liikumised sünnivad sama komandode ja reeglite järele, nagu koondatud kolonni omad. Komandod hüpeteks peab aga alati sõdurilt sõdurile läbi kordama. Seda peab harjutama niisuguse hoolega, et see igal ühel täiesti masinlikuks harjumuseks saaks.

§ 119 Kolonni rivistatud jaol niikumine paremale ja vasakule. Kolonni rivistatud jaol on tihti vaja nihkuda piki lahingkorra rinnet paremale ehk vasakule kaugemaks välja liikumiseks vaenlase vastupanupesa ehk kaevikjätku haaramisele ehk lihtsalt õige distantsi pidamiseks liiteosa pool asuva naabriosaga.

See liikumine võib sündida:

a) kolonni lihtsa pöördega paremale ehk vasakule. Kolonn liigub siis edasi joonena, parem tiib pööratud vaenlase poole. Liikumine võib kesta vahetpida-

mata ehk hüpetega terve jaona, üksikult ehk gruppidenä;

b) külje poole väljaliikumisega poolpõiki suunas;

c) kolonni ärapööramisega (suunamuutmisega) paremale ehk vasakule.

Missugust neist liikumise viisidest tarvitada, oleneb maastikust. Viimase kahe viisi juures jääb vaenlase poole pööratuks rivi lai külg. Sel puhul peab kolonni tingimata harvendama. Harvendus oleneb distantist vaenlaseni: suurematel distantidel on ta 8—10 sammu, keskmistel 5—6 sammu.

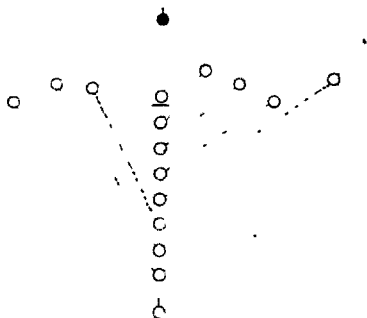
Kui jagu on tarvilikul määral külje poole nihkunud, moodustub kolonn otse liikumiseks: a) lihtsa pöördega vasakule ehk paremale, b) liikumise suuna muutmise (ärapööramisega nõuetavas suunas).

Kui liikumise eesmärgiks oli haaramine, siis peab vaenlasele lähemale jõudes kolonni harvendama, et: 1) mitte poolpõik tuld tihedasse rivisse saada, 2) luua ahelik (kallaletungi rivi) lihtsa pöördega vasakule ehk paremale.

Mitte tuld avades ja lähenedes vaenlasele huupi-külvatud tule all, liigub jagu põhimõttelikult eelpool kirjeldatud rivistustes, mis moodustuvad kolonnist ühekaupa.

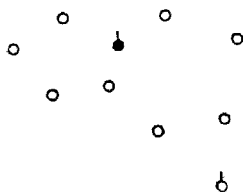
Paiskumine ahelikku ja trobikonda. Tuleavamiseks kallale- § 120
tungi püürkonda jõud-
misel ehk sattudes tabava pikitule alla,

paiskub jagu kolonnist ahelikku (joon. 6), vahest trobikonda (joon. 7). Ahe-

Joon. nr. 6.

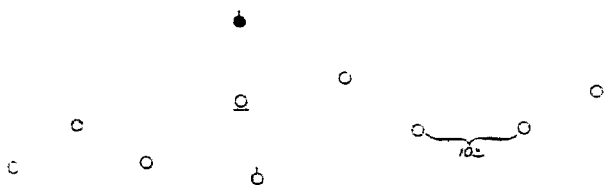
likus on igal sõduril vabadus valida omale kõige paremat kohta kohanemiseks ja laskekohaks, jäädes üldiselt o m a n a a b-

Joon nr. 7.

rite vahele ja mitte segades nende tulitegevust. Liikumisel kasutada oma eesolevaid varje ja hiiliseid, jällegi üldiselt kinni pidades liikumise suunast (joon. 8). Paiskumine sünnib komando järele:

(NII MITME SAMMU PEALE) AHEL-
LIKKU (TROBIKONDA) MARSS-MARSS!

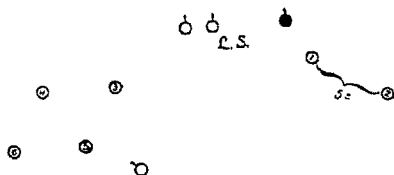
Joon. nr. 8.

Ahelikku paiskunud laskurite jagu.

Jaõülem ja liitesõdur on paiskumise kondikavaks. Jaõülem hüppab 10 sammu ette, liitesõdur (algesõdur) — lähema varjatud kohanemise võimaluse ni temale järele ja heidab näoga sinna poole maha, kuhu on pööranud jaõülem. Jagu paiskub ahelikku rindega sinna, kuhu jaõülem ja liitesõdur nägudega on pööratud. Siin peab vahet tegema k.-k. jao ja löögijao paiskumise vahel:

a) Löögijao paiskub esimene pooljagu liitesõdurist paremale, teine — vasakule.

b) K.-k. jaos paiskub liitesõdurist (sihturist) paremale 1-ne ja 2-ne numbrid; liitesõdurist vasakule asuvad järjekorras laadija ja numbrid 3-st kuni 6-ni (joon. 9).

Joon. nr. 9.

Kerge-kuulipilduja jagu kohal.

Löögijaos hüppab jaotulema abi teise poolejao taha, k.-k. jaos jääb ta tagavara toimkonna keskkoha taha.

Paiskumise järele kohanevad kõik viibimata varjatult maastikule. Jaotulem valib selle järele laskekoha ehk määrab ära võimalused edasiliikumiseks.

Normaalsed intervallid on ahelikku paiskumisel 10 sammu.

Vahest ei võimalda maastik laial rindel paiskumist, vahest ei ole kõigil sõduritel vaja tulijoonele välja tulla, vahest jälle peavad mõned jaod end koomale tõmbama, et teisi oma vahelt läbi lasta — siis paiskub jagu trobikonda, s. o. oma ülema ümber kahte ehk enam järku. — Kindlat vormi trobikonnal ei ole. Sõdurid paigunevad võimalikult malekorras ja nii, et lõpulikult intervallid ikkagi vähemad ei oleks kui 5—6 sammu.

Ahelikuna ehk trobikonnas liigub jagu edasi samade komandode järele nagu kolonn, — kas vahetpidamata ehk hüpetega, viimasel juhtumisel — kas tervikuna, gruppidena ehk üksikult.

Iga seismajäämise puhul kohanevad varjatult maastikule. Jaotulem ja liitesõdur moodustavad rivi kondikava ka liikumisel. Jaotulem valib iga seismajäämise puhul laskekoha ehk määrab edasiliikumise võimalused. Komandod hüpeteks korratakse mehelt mehele.

Aheliku rindesuuna muutmine sünnib samuti, nagu joonel, liitesõduri järele. Jaõilem ja liitesõdur asuvad uude suuna. Jagu pöördub rindesse kas korruga ehk hüpetega komando järele:

SUUND SINNA! (ESEMELE).

(HÜPPED ÜKSIKULT!)

Paiskub jagu eraldatult, s. o. nii, et kahe naabrijao ahelikkude trobikondade vahel tühi ruum peaks jääma ehk kui maastik pikka ahelikku moodustada ei luba, siis on intervallid sõdurite vahel 5—6 sammu, mis komandos ära tähendatakse; paiskuvad aga jaod ühtlase aheliku loomiseks (liidetult), siis on intervallid 8—10 sammu. Mitmejärgulises trobikonnas on intervallid üksikutes järkudes ka 8—10 sammu. Sõdurid paigunevad võimalikult malekorras, nii et terves trobikonnas ikkagi jääksid umbes 5 sammulised intervallid sõdurite vahel. Kui komandos õeldud ei ole, mitme sammu peale paiskuda, siis on intervallid normaalsed.

Laskekohale Varjatult kohanenud ahelik § 121
asumine. ehk osa trobikonnast asub
laskekohale komando järele:

KOHALE!

Kuulipilduja jaos hüppab esimesena kohale jaõilem, et k.-k. kohta välja valida, siis laadija ja sihtur; № № 1 ja 2 paigunevad, kui jaõilem pole andnud iseäralist käsku, sihturist paremale — võimalikult varjatult. Tagavaratoimikond paiguneb

laadijast vasakule — samuti võimalikult varjatult, silmas pidades, et võimalik oleks täis kassetisid laadijate kätte toimetada ja tühje laadimiseks tagasi saata.

Kui aga jaotlem KÕIK VÄLJA! käsutab, ehk kui maastik mingisugust varju ei paku, võtavad kõik numbrid oma püssidega tulivõitlusest osa.

Löögijaos hüppavad a h e l i k u s kohale kõik, t r o b i k o n n a s — ainult esimeses järgus olevad laskurid. Peab ära hoidma korraga tulejoonele väljajooksmist. Tulejoone ülesleidmist peab vaenlasele äärmiselt raskeks tegema. See ei tohi aga tuntavalt mõjuda väljatuleku kiiruse peale.

Lähedamaa tulivõitluse distantsidel ei määrata enam ette kindlaks peatuskohti, ega minda kohale komando järele. Komandod antakse ainult edasiminekuks; kohale peab asuma igaüks ise. Jaotlema ja tema abi tähtsamaks hooleks on selle järele valvata, et ei oleks mahajääjaid, et võimalikult kiiremini edasi jõutaks ja vaenlase maashoidmine tulega silmapilgukski ei lõpeks. Väljaõpetus iseseisvale vastastikku tulitoetusele, harjutamine alata iseseisvalt kombineerima tuld ja liikumisi, kasutama naabri tuld oma liikumiseks ja naabri liikumist toetama oma tulega, — omab võitluses neil kaugustel kõige suurema tähtsuse.

Kindlasti peab meeles pidama, et ka ahelik mingil tingimisel ei tohi olla schablooniline, kindlate intervallidega ja moodustama enesest sirgekujulist joont. Aheliku kuju oleneb ainult maastikust, sellel

leiduvatest varjetest ja laskekohtadest. Tema kuju on igal silmapilgul ärarippuv lähedamaa tulivõitluse piirkonnas üks-teisele aja ja koha poolest korratult järgnevatest üksikhüpetest ja edasiroomamistest. Kui koht lubab, võivad kaks, kolm sõdurit koomale nihkuda; vahel tuleb jälle kokku nihkunud sõduritel laiali paiskuda. Üksikud sõdurid ja lähemale koondunud grupid ei pea ainult segama üksteise tuld, kui terve jagu tuld annab, ja olema üks-teisele takistuseks edasiminekul.

Löögijao Löögijagu astub tulivõitlusesse § 122
tulivõitlus. harilikult alles lähedamaa võitluse piirkonnas, kui täiesti kindlalt on võimalik püssikuuliga tabada ükskõik mis-sugust ja ükskõik kui kiiresti ilmuvat märki. Siin töötab iga üksik võitleja peasjalikult frontaalselt, otse oma ette; selleks sunnivad teda ka korratult üksteisele järgnevad üksikhüpped. Sel puhul võib iga üksik võitleja ja võitlejate grupp üldisest joonest vabalt kaugemale ette tungida. See kartmatu tung ettepoole peab õpetuse teel muutuma masinlikuks harjumuseks. Tagumised peavad järele jõudma esimesetele, mitte aga esimesed ootama tagumisi ja vaatama selle peale, et keegi maha ei jääks. Ainukeseks piiripanijaks siin on naabruses töötava kerge-kuulipilduja poolpõik tuli.

Kui löögijagu astub tulivõitlusesse juba kaugemalt, mil maastik ei paku mingisugust võimalust varjatud kohanemiseks,

siis võib esile ilmuda ka terve jao püssitule koondamise ja ülekandmise tarvidus. Ahelik omab siin enam joondunud kuju.

§ 123 Kerge-kuuli- Kerge kuulipilduja jaos moodustavad püssid võrreldes kuulipildujaga sedavõrd väikese tulijõu, et esimesed numbrid ja tagavara toimikond, nii vähe kui võimalik, peavad seisukohale välja hüppama. Ainult täiesti varjeta maastik, ehk kuulipilduja rikkimine võivad olla põhjuseks terve jao asumiseks laskekohale. Seda võib mõnikord nõuda ka vajadus kuulipilduja suruvat, maashoidvat tuld täiendada püssi täpipealse tappepauguga ehk vajadus mitte välja anda kerge-kuulipilduja olemasolu. Sellepärast peab harjutustel pandama kõige suuremat rõhku selle peale, et kuulipilduja juures laskekohal asuks harilikult ainult laadija, kuna teised end varjama peavad. Kui numbrid harjuvad igal juhtumisel seisukohale välja hüppama, võib see pahatihti takistada kuulipilduja flankeerivat tuld, mis on kuulipilduja peaülesandeks.

§ 124 Rünnak. R ü n n a k u s üldse mingisugust enam-vähem kindlat rivivormi jaole anda ei saa. Rünnakule tormab jagu sellest rivist, milles ta asus viimasel silmapilgul. Koondamisega jaoülemale poole tormijooksul, samuti mitmesuguse jooksukiiruse tõttu, muutub jagu sissemurde punktis harilikult ikkagi täiesti vormita hunikuks. Selle kiiret kordaseadmist ja varjatud paigutamist ehk uue vastupanupesa pihta paiskamist peab harjutama kõige suurema hoolega.

Üleminekud. Lahingus tuleb alati tarvitada § 125 kõiki eelmisi paigunemisi ja liikumise vormisid kõige mitmekesisemas ja ootamatus vahelduses: tuleb äkitselt ja kiiresti üle minna ühest paigunemisevormist teise, muuta liikumise viisi. Vaenlase tulest ja maastikust olenevalt tuleb: harvendatud kolonni koondada, koondatud kolonni harvendada, kohaneda koondunud joonena, paiskuda, paiskumisest koonduda kolonni ja joonele, vajaduse puhul edasi liikuda pikkades hüpetes terve jaona, sellele vahetult järgnevate lühikeste üksikhüpetega, kui seda nõuab vaenlase tuli. Need üleminekud kõige järsumal ja ootamatul kujul peavad olema jaole kätte harjutud hoolsa drilliga, vastasel korral ei ole võimalik juhatamine kallaletungil ja lähene-misel.

Jagu koondub harvendatud distantsidega kolonnist harilikkudele distantsidele sama komando järele, millega kolonn harvendati (§ 118).

Ahelikku paiskunud jagu läheb üle kolonni komando järele:

KOLONNI! MARSS-MARSS (kui vaja distantsid ära määrata).

Jaoulem ja liitesõdur asuvad koondumiseks kohale ehk liiguvad nõuetavas suunas edasi. Nende taha asuvad jao sõdurid harilikus rivi järjekorras.

Joonele koguneb jagu igast rivistusest samuti, nagu rividrillis. Kogumine sünnib **MARSS-MARSS** tempos, korruga ehk üksikult. Komandod selleks on:

JOONELE! MARSS-MARSS ehk ÜKSI-KULT, MARSS-MARSS!

Koondatult joonelt läheb jagu kolonni samade reeglite järele, nagu rividrillis.

§ 126 Kaevumine. KAEVU!

a) Tule all peab kaevuma vaheldumisi: üks kaevub, teine jätkab tuleandmist. Kergekuulipildujale valmistavad kaeviku № № 1 ja 2, kuulipilduja jätkab tegevust. Kõige pealt valmistada platvorm kuulipildujate jaoks ja tugi sihturi küünarnukkidele, siis auk sihturile, mida laadija tarbeks võib pärast laiendada. Esimesed numbrid kaevuvad läheduses. Pärast võib sellest kujuneda ühine pesa. K.-kuulipilduja kaeviku mõõdud on antud kaevur-määrustes.

b) Väljaspool tuld ja vaatlemist. Kaevik märgitakse ära sõdurite paiskamisega ja esikülje kerge väljatorkimisega.

Kaevumine sünnib tingimata maski varjul.

§ 127 Laskemoon ja tagavara osad k.-kuulipilduja jagudes. Pealetungil on k.-kuulipilduja padrunid ära jaotatud laadija ja numbrite vahel: $\frac{2}{3}$ padrunitest on laaditud kassetitesse ja 1–4 numbrit ja laadija käes; 5-dal ja 6-dal numbril on käes lahtised padrunid. Kui jaos on Madseni kuulipilduja, siis on 1-se numbril käes veel tagavara raud ja veekott. Sihturi käes on kaks kasetti puutumata tagavarana. Laadija käes — tagavara-osad ja abinõud.

Kerge-kuulipilduja meeskonnad peavad täielikult tundma: kuulipildujate veovankri ehitust; kuulipildujate, laskemoona ja tagavara-osade pakkimist vankrile ja nende ärajaotust numbrite vahel. Vankrilt mahavõtmine sünnib komando järele:

KUULIPILDUJAD VABAKS!

Jagu astub kolonnis vankri taha; kuulipilduja, laskemoon, osad ja abinõud võetakse järjekorras maha ja antakse vastavate meeste kätte.

Rööbiti ja ühenduses oma iseäralise lahingdrilliga peab jagu jätkama kõiki muid tegevusharjutusi, mis üksiku sõduri jaoks § 96-s ettenähtud, niihästi väleda ja osava koostöötamise saavutamiseks, kui ka üksiku sõduri võimiste paremaks väljaarendamiseks.

Rühmaõppus.

Rividrill.

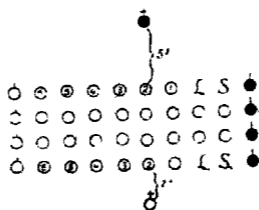
Rühma koosseis. Rühma normaalne § 128 koosseis on 4 jagu. Neist on kaks jagu kerge-kuulipilduja ja kaks löögijagu.

Jagude koosseis võib selle juures normaalsest väiksem olla. Jagusid ei ühtlustata ega täiendata, kuni nad suudavad veel oma ülesandeid täita. (Väljaarvatud esemine paraadil).

Rühmas peab alati olema kaks k.-k. jagu, olgugi vähendatud koosseisus (ilma tagavaratoimkonnata). Löögijagused võib erakorralistel juhtumistel olla üks, vahel isegi mitte ühtegi.

§ 129 Põhirivistused. Rühm koguneb normaalselt joonele nelja viirgu ehk kolonni jaoks. Mõnel juhtumisel võib ta koguneda joonele kahte ehk ühte viirgu, kolonni kahe ehk ühe jaoks. (Rühm, milles normaalsest vähem jagused, koguneb joonele kolme, kahte ehk ühte viirgu, kolonni — kolme, kahe ehk ühe jaoks).

Põhirivistuseks kogunemiseks on üheviirulistel joontel üksteisele taha paigutatud jaod. Distant jagude vahel on väljasirutatud käe ulatus eelseisva sõduri seljapaunani, mille võtavad liitesõdurid jagudes. Intervallid sõdurite vahel on samasugused, kui üksikus jaos (õige intervalli võtmiseks sirutavad vaba käe välja ainult liitejao sõdurid). Erakorralistel juhtumistel: ütlugemistel kitsas kasarmus jne. — kämbala laius küünarnukkide vahel, toimides § 109 kohaselt. (Joon. nr. 10).

Joon. nr. 10.

Ülemate kohad. Jagude ülemad asuvad § 130 oma jagude paremal tiival — harilikul intervallil parema tiiva sõdurist. Nende abid asuvad jagude vasakul tiival — harilikul intervallil vasaku tiiva sõdurist.

Üksikult seisvas rühmas asub rühma ülem esimese jao keskkoha ees — 5 sammulisel distantstil jaost.

Rühma vanem asub viimase jao taga, rühmaülema kohal, — 2 sammulisel distantstil jaost.

Jagude paigutus Esimene ja tagu- § 131 rühma koosseisus. mine jagu on k.-kuulipilduja, keskmised — löögijaod. Jagusid nimetatakse nende ülemate järele ja nummerdatakse nad järjekorras esimesest viirust viimaseeni.

Jga jagu, olgu ta koosseis missugune tahes, asub täiesti koondatult: sõdur sõdurist harilikul intervallil, jagude ülemad ühes reas üksteise taga. Siin ei tule rõhku panna selle peale, et mitmesuguste koosseisudega jagude juures rühma vasak tiib selle tõttu ei lõpe ühtlase reaga.

Kõik muud joonele kogumise rivistused sünnivad ümberrivistuse teel sellest põhivivistusest.

Rühma liikumised. Rühm liigub rännas- § 132 kul kolonnis neljakaupa, vahel kolonnis kahe ehk ühekaupa. (Normaalsest vähema arvu jagudega rühm liigub kolonnis kolme ehk ühekaupa),

L ä h e n e m i s e l vaenlasele liigub rühm laiuti ja sügavuses lahusolevate jagudena. Iga jagu asub sel puhul niisuguses kolonnist moodustatud lähenemisrivas, nagu seda nõuab maastik ja olukord.

K a l l a l e t u n g i l võitleb rühm mitmesugustes rivistustes. Alguses on tal osa jagusid paisatud tulijärku, kuna teised järgnevad varjatult teataval kaugusel. Lähedamaa tulivõitluse piirkonnas võib kõiki jagusid mitmeti paisata tulijärku. Enne rünnakut jäävad k.-k. jaod jälle tahapoole ja visatakse alles sissemurde silmapilgul löögijagudele järele.

§ 133 Kogunemine Laialipillatud ehk lahkulastud joonele. rühma kogumine joonele sünnib samuti nagu jao kogumine. Rühmaülem annab signaali ehk leppemärgi kogumiseks, asub oma kohale, näoga sinna poole, kuhu peab olema pööratud rühma rinne ja komandab:

R ü h m j o o n e l e — K O G U !

Selle komando järele koondub rühm nii mitmesse viirgu, kui rühmas on jagusid.

E s i m e s e j a o k e s k m i n e s õ d u r o n l i i t e s õ d u r , e s i m e n e j a g u o n l i i t e j a g u j a k o o n d u b r ü h m a ü l e m a t a h a n i i , n a g u t a k o o n d u k s ü k s i k u l t o m a j a o ü l e m a t a h a . J o o n d u m i s e j a r i n d e s u u n a p a r a n d a m i n e s ü n n i b v a s t a v a l t § 109-le.

Tagumised jaod asuvad oma kohtadele esimese jao järele. Nende jagude ülemad parandavad oma jagude joondumist ise, andes vaikselt häälel tarvilisi juhatusi.

Kui rühm on joondunud, annab rühma-ülem komando:

VALVEL!

Täitmine nagu jaoõppuses.

Rühma võib koguda ka otsekohe kahte ehk ühte viirgu.

R ü h m k a h t e v i i r g u (ü h t e v i i r g u) j o o n e l e — KOGU!

Kahte viirgu. Kaheviirulisel joonel seisavad § 134 paremal tiival üksteise taga esimene ja teine jagu, vasakul tiival üksteise taga kolmas ja neljas jagu (paremal tiival on siis k.-k. jagu esimeses, vasakul tiival tagumises viirus). Poolrühmade vahel on 2 sammuline intervall.

Liitesõdur on kaheviirulisel koondumisel esimese jaoülemal abi. Liitejagu on esimene jagu.

Üleminekud ühest Ü l e m i n e k n e l j a v i i r u - § 135
joonest teise. lissest joonest kaheviirulisse sünnib komando järele:

K a h t e v i i r g u — MARSS! (MARSS-MARSS!) joone väljavenitamiseks vasakule

Täitekomando järele pööravad kaks tagumist jagu vasakule, liiguvad esimestest mööda ja asuvad igaüks oma jaoülemal komando järele „PAREM POOL!“ ja

„SEIS!“ oma kohtadele, joondudes esimeste jagude järele.

Üleminek neljaviirulisest ehk kaheviirulisest joonest üheviirulisse sünnib komando järele:

Ühte viirgu — MARSS! (MARSS-MARSS!) samasuguse väljavenimisega.

Kõik tagumise viiru jaod pööravad vasakule, liiguvad vajavalt edasi ja asuvad järjekorras jagude ülemate vastavate komandode järele oma kohtadele, joondudes esimese viiru jao järele.

Joondumine lõpeb, nagu harilikult, komandoga VALVEL!

Kolmeviiruline joon võib ümber rivineda ainult üheviiruliseks. Ümberpöördud üleminekud sünnivad samade komandode järele. Vasakpoolsed jaod pööravad paremale ja lähevad parema tiiva jagude (jao) taha, seal joondudes nagu kogunemisel.

§ 136 Kolonnide moodustamine. Kõik kolonnid on paremale pöördunud jooned. Jaod seisavad siin just samuti kõrvu ja üksteise taga, nagu nad üksteise taga ja kõrvuti seisid joonel. Jaod on kolonnides üksteisega. Üksikus rühmas asub rühmaülem 5 sammulisel distantsil liitejao ees, rühmavanem — 2 sammulisel distantsil liitejao taga.

Koondumine kolonni sünnib analoogiliselt jao koondumisega kolonni. Rühmaülem annab vajavalt signaali ehk leppemärgi kogumiseks, asub oma kohale ja komandab:

Niisuguse jao järele — KOLONNI! KOGU! (v a j a v a l t k a h e k a u p a).

Kui „kahekaupa“ jne. pole juurde lisatud, asuvad kõik jagude kolonnid kõrvuti.

Esimesena asub 5 sammulisele distant-sile rühma ülema taha komandoga ära-tähendatud liitejao ülem, joondudes otse rühma ülema seljataha; selle järele asub oma kohale liitejagu ja liitejao kohaselt kõik teised jaod. Liitejao joondumist parandab rühmaülem samuti, nagu see näidatud jaoõppuses. Teisi jagusid parandavad nende ülemad, andes vaikselt häälrel juhatusi. Koondumine ja joondumine lõpeb komandoga VALVEL!

Joone ja kolonni väikesed ümberpaigutused sünnivad samuti, nagu jao joone ja kolonni väikesed ümberpaigutused, liitesõduri järele. Rühmaülem paigutab ümber liitesõduri, selle järele kõik teised.

Üleminekud ühest kolonnist teise. Üleminekud kolonni § 137 kahekaupa ja ühekaupa sünnivad ainult paigalt edasiliikumisega ja liikumisel komando järele:

Kahekaupa (ühekaupa) — MARSS!

Algejagu (algejaod) üleminekul: kolonni kahekaupa — 1-ne ja 2-ne, kolonni ühekaupa — 1-ne jagu, algab liikumist (jatkab liikumist täiel sammul); teised jaod tähendavad sammu paigal ja asuvad oma jaoülema komando järele „OTSE!“ järgimõõda oma kohtadele kolonni sedamõõda, kuidas neist mõõda jõuavad jaod, mis nende ees peavad liikuma.

Üleminekul kolonnist neljakaupa, kolonni kahekaupa komando „OTSE!“ annab neljanda jao üle.

Kolonn kolmekaupa võib üle minna kolonni ühekaupa ja kolonni pooljagudena.

Ümberpöördud ülemineked sünnivad komando järele:

„N e l j a k a u p a (k a h e k a u p a j n e .) .“
„MARSS!“ (ehk MARSS-MARSS!)

Esimene jagu tähendab sammu kohal (jätkab käiku täiel sammul) teised lähevad (jooksevad) otsemat teed esimesest jaost paremale, üle minnes sammule (kohal ehk edasi liikudes) esimese jao kõrgusel ja nõuetavatel intervallidel.

§ 138 Joone liikumine ja suuna muutmine. Joon liigub ainult väikes- teks ümberpaigutusteks. Liikumisel suuna ei muudeta. Kõik pikemad liikumised sünnivad kolonnis. Kolonni liikumise suuna muudetakse rühmas analoogiliselt jaoga. Liitejaks on alati ärapööramise sisemisel tiival olev jagu, s. o. vasakule pööramisel vasak, paremale pööramisel parem jagu. Liitejao võib ka eelkomando ära tähendada.

Niisuguse jao järele, suun sinna — MARSS!

Liitejagu pöörab täitekomando ehk leppemärgi järele uude suuna, nagu see näidatud jaoõppuses, vähendades sammu, et välised jaod temaga kõrvu edasi jõuaksid.

Überrivis- Üleminek joonest kolonni ja § 139
tused. ümberpöörduvalt sünnib samuti
nagu vastavad üleminekud jaol. Rivi-
nemisel vasakule jääb vasakpoolse jao
ülem täitekomando peale seisma (rivi-
nemisel joostes — jätkab liikumist täiel
sammul). Vasakpoolne jagu rivineb, nagu
jaoõppuses ette nähtud; teised jaod rivi-
nevad temale seljataha.

Kõik muud riviliikumised ja rivitege-
vused sünnivad samuti ja sama komandode
järel, nagu see ette nähtud üksik- ja jao-
õppuses.

Rännak. R ä n n a k u l liigub rühm kolonnis § 140
nelja- ehk kahekaupa, vastavalt tee laiu-
sele. Kui rühm liigub kolonnis neljakaupa,
tehakse tee vabaks sõiduriistadele ja ratsa-
nikkudele komando ehk signaali järel:

TEE VABAKS! (auto, mootorratas võib
tähenstatud leppemärgi oma signaaliga
anda).

Jagude kolonnid suruvad endid küünar-
nukk-küünarnukini parempoolsele, ehk mõ-
lemale poole (kumbagile kaks) teeäärele.
Komando järel:

INTERVALLID! võetakse jällegi täied
intervallid jagude kolonnide vahel.

Kolonnis kahekaupa liigub üksipool
rühm (1-ne ja 3-as jagu) vasakut teeäärt
mööda, teine poolrühm paremat teeäärt
mööda. See võimaldab tee vabastamist
sõiduriistadele ja ratsanikkudele, samuti
varjatud liikumist, kui teeäärtel kasvavad
puud ehk põõsad.

Jagu peab rännakul alati koos olema, ka siis kui lügab vabasammul. Iga sõdur sammub oma eelkäiva sõduri jälgedes. Jaotlemate abid ja rühmavanemad valvavad selle järele, et keegi ei lahkuks ilma loata kolonnist ja maha ei jääks.

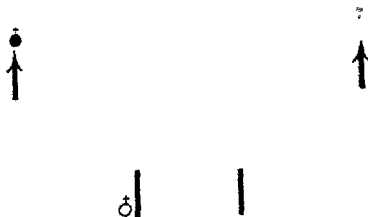
§ 141 Lähenedamine Lähenedamisel vaenlasele vaenlasele. rivineb rühm jagudena, s. t. niisugusesse rivistusesse, kus jaod asuvad üksikult laiuti (joon. nr. 11) ehk laiuti

Joon. nr. 11.

Rivi jagudena: ühes järgus.

ja sügavuses suurematel intervallidel ja distantsidel lahus (joon. nr. 12), mille juu-

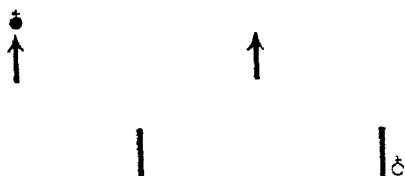

Joon. nr. 12.

Rivi jagudena: malekord keskel.

res edasiliikumine sünnib igas jaos iseseisvalt, kuid kooskõlas liitejaoga, sest et liitejao liikumist korraldab tema juures asuv rühmaülem.

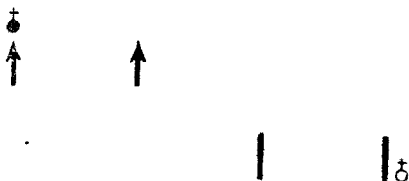
Jagudena rivinemise välised vormid võivad olla väga mitmekesised. (Vaata joon.

Joon. nr. 13.

Rivi jagudena: malekord vasakul.

nr. nr. 13, 14, 15). Missugusel juhtumisel missugust vormi tarvitada, oleneb alati

Joon. nr. 14.

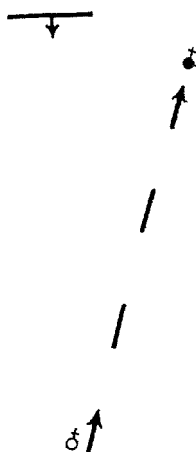
Rivi jagudena: aste paremale.

neist kahest põhiülesandest, mis sel rivistasel on täita; nimelt:

a) võimaldada rühmale varjatud, raskesti vaadeldavat ja raskesti tabatavat liikumist ning maastiku vaba kasutamist.

b) Korraldada üksikute jagude eemalt väljasuunimist niiviisi, et kallatetungi alguseks oleks kindlustatud kerge kuulipilduja jagudele vaba tuleandmine üksteise ja löögijagude edasiminemise kaitseks ja löögijagudele vaba manööverdamine terve kallatetungi kestvusel.

Esimest nõuet rahuldab igasugune jagude laialiviimine üksikute punktidenä, s. o. niisugustes rivistustes, mis vaenlase poolt vaadatult ei kujuta enesest laiujooni, vaid ainult vaevalt märgatavaid punkte, mis maastikul lühikeseks ajaks üles kerkivad ja jälle maastiku voltidesse, kasvustikku jne. ära kaovad. Laiad intervallid nende punktide vahel teevad võimalikuks maastiku omaduste kõige vabama ja täielikuma ära kasutamise: punktide korratu asetamine mitmesugustel distantsidel raskendab nende võtmist tule alla, sundides määrama kaugust iga üksiku punktini, samuti tuld killustama.

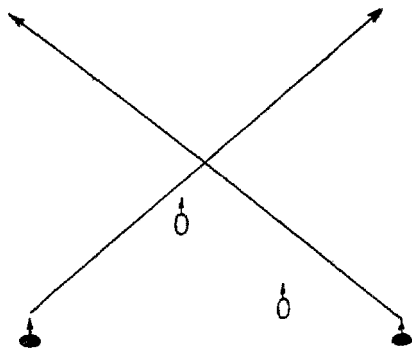
Joon. nr. 15.
Rivi jagudena:
neljas järgus.

Teine ülesanne nõuab, et niiviisi laiali viidud jaod algusest peale ära paigutataks teatavas korras, vastavalt üldisele lahing-ülesandele.

§ 142 **Kerge-kuulipilduja jagude rühmitus.** Kerge-kuulipilduja jagude ülesandeks on rajada teed kaitsva tulega oma rühma löögijagudele ja järeltulevate rühmade edasiminekuks. Vastastikku tulitoetusega, vastastikku tulikaitsese andmisega peavad nad kindlustama ka üksteise edasitungi. Sellepärast kuuluvad nad rühma ühtlase tegevuse juures

alati esimesse järku — tulijärku. Intervallid nende vahel peavad olema tulivõitluse alguseks nii suured, et oleks võimalik, ühelt poolt, löögijagude läbivalgumine nende vahelt lähedamaa tulivõitluse perioodil (joon. nr. 16.), ehk neist möödapääsemine

Joon. nr. 16.

vaenlase haaramiseks ja teiselt poolt, et ei oleks takistatud flankeeriva tule andmine üksteise rinde ette. Otsepealetungil, kui löögijaod peavad osavõtma lähedamaa tulivõitlusest ja läbi valguma nende vaheldelt rünnakeelsetel distantsidel, siis on intervall nende vahel suurem; kui löögijaod aga välja suunitakse ühe- ehk kahekülgsel haaramisele, jääb see intervall loomulikult kitsamaks. Pealetungi lahingus lahtisel maastikul kõigub see intervall üldiselt 100—200 meetri vahel.

Löögijagude rühmitus. Löögijagude rühmitus oleneb § 143 samadest olukorra, maastiku ja ülesande elementidest. Kui maastik,

näiteks, ei paku head varjamise võimalust ja löögijaod otsekohe tulivõitluse alguses on sunnitud sellest osa võtma, saavad kõik jaod otsepealetungil tihti paigunema ühel ainsal murdjoonelisel järgul, kus kergekuulipildujate jaod asuvad tiibadel, löögijaod — keskel. Kui maastik võimaldab löögijagudele kauemat aega täiesti varjatult liikuda ja osa võtta tulivõitlusest lähedamaa piirides, saavad löögijaod paigunema samasuguse ülesande juures harilikult teises järgus, k-k. jagude vaheko- hal, kas suuremal ehk vähemal distantsil esimesest järgust.

Kui üks löögijagu suunitakse haaramisele, teine otsepealetungile, on sagedamini loomulik niisugune paigutus, mil löögijaod asetatakse teise järku malekorras k-k. jagudega; seejuures võib k-k. jagude tagant astmena väljaulatuv jagu asuda paremal ehk vasakul (malekord paremale ehk vasakule). Suunitakse mõlemad löögijaod ühekülgssele haaramisele, ehk kui on ette näha, et tõrjuda tuleb vaenlase vastuhaaramist, tekib harilikult kahejärguline astmeti paigutus, astmega paremale ehk vasakule. Väljasuunimine kahekülgsseks haaramiseks võib põhjuseks olla kahe astme moodustamiseks teises järgus (üks jagu astmena paremal, teine — vasakul).

Kui välja suunitakse terve rühm märgi ühekülgsseks haaramiseks, võivad tekkida isegi kolme ja neljärgulised rivistused jagudena. Terve rühm harvas kolonnis ühekaupa, mis poolviltu ehk otse märgi külje peale välja suunitud ja pöördega

paremale ehk vasakule aheliku loob, on eeskujuks neljajärgulisest rivistusest, milles ees ja taga k.-k. jaod, keskel — löögijaod. Teatavatel juhtumistel võib ilmuda vajadus paigutada löögijagusid kõrvuti, nii et nad pöörde juures jääksid kahte järku üksteise taha; sel puhul tekib kolmejärguline paigutus. Samuti on terve rühma haarava tegevuse juures võimalikud mitmejärgulised rivistused malekorras, astmetena külje poole esimeses ja tagumises järgus jne. (vaata joonistused.)

Üleminek rivis- Selle tõttu, et iga jagu on § 144
 tusse jagudena alati kätte saadav kõigist
 koondatud joontest ja kolonnidest ilma
 mingisuguste ümberrivistusteta just samas
 rivistuses, milles harilikult algab lähene-
 mine vaenlase poole ja millest on tuleta-
 tud igasugused teised lähenemise vormid
 (kas otsekohe kolonnis ühekaupa ehk jälle
 ühe viirulises joones, millest moodustub
 kolonn ühekaupa palja pöördega pare-
 male) — võib üleminek rivistusse jagu-
 dena sündida igast rivistusest, paigal ja
 liikumisel. Selle juures tarvitatakse ai-
 nult juba tuntud jagude liikumisviise.

Üleminekuks rivistusse jagudena an-
 nab rühmaülem kõigile lühidalt teada lii-
 kumise otstarbe ja tegevuse eesmärgi,
 määrab ära rivinemise kava, nimetab lii-
 tejao, näitab kätte liikumise suundpunkti,
 määrab kindlaks intervallid järkude üksik-
 osadele ja distantsid järkude vahel ning
 annab komando.

JAGUDENA MARSS! (MARSS-
 MARSS!).

§ 145 Ülemate kohad Rühmaülem viib isiklikult lähenemiskorras. kohale liitejao ja jääb selle juurde ehk viibib seal, kus tema, lahingu olukorda arvesse võttes, selle kõige tarvilikum leiab olevat. Jagude ülemad viivad oma jaod laiali vastavalt rühmaülema poolt antud kavale, võttes intervallid ja distantsid liitejao järele.

Liitejaoks on rühmas alati üks kergekuulipilduja jagu.

Rühmavanem asub ühe löögijao juures ja jääb ühes sellega löögipoolrühma juhatajaks. Jagu, mille juures ta viibib, on liitejaoks löögi-poolrühmale.

§ 146 Juhatused enne rivi- Kõik juhatused enne
nemist jagudena. rivinemist jagudena annab rühmaülem äärmiselt lühidalt ja kõigile meeldejäädavalt. Rivistuse kavad tähendatakse ära määrustikuliste nimetustega.

N ä i d e :

„Rühm tungib peale võsastiku vasakule nurgale, vaenlasest on teada seda, mõlemad löögijaod haaravad vasakult!“

„Lähenemine kahes järgus, löögijaod astmes vasakul (taga, kõrvuti)“.

„Suund—kõrts, neljanda jao järele!“

„Intervallid 00 meetrit!“

„Järgud 00 meetrilisel distantsil!“

Kui rühm asub kolonnis kahe- ehk ühe kaupa, kahe- ehk üheviirulisel joonel, võib anda neid käske ka kokkukutsutud jagude

ülematele, kes nad jagudele edasi annavad. Liikumise otstarb, eesmärk, kava ja suund ning olukord peavad igal juhtumisel teada olema kõigile reameestele.

Lähenedemiskorra Rühmaülema käskjalad asu- § 147
juhatamine. vad jagudena rivinemisel
rühmaülema juurde.

Jagusid juhatavad nende ülemad ise-
seisvalt, silmas pidades liitejao liikumist
ja hoides neid niisuguses lähenedemiskorra-
rühmas, nagu seda nõuavad maastik ja vaen-
lase tuli. Maastikku võivad nad liiku-
mise varjamiseks kasutada kõige laiemalt.
Selleks võivad nad liikuda kõveraid hiili-
seid mööda, joostes varjamata ja hästi vaa-
deldavatest kohtadest. Selle juures või-
vad nad liitejaole vahel lähemale sattuda,
vahel temast kaugemale nihkuda.

Nad peavad ainult silmas pidama, et
rühma paigutuskava jääks liikumisel üldi-
selt samaseks, nagu ta oli rivinemisel
jagudena, et ei muutuks liikumise üldine
telg ja rühma rivistus vastaks § 141,
punkt a-b all ülesseatud nõuetele. Selle-
pärast on liikumise kordamineku eeltingi-
museks enne jagudena rivinemist rühma-
ülema poolt liikumise otstarbe, kava, suuna
jne. kohta antud juhataste kohaselt tali-
tamine.

Rühmaülem ei sega ennast seni jao-
ülemate tegevusse, kuni jagude liikumis-
kord veel vastab ülesseatud eesmärgile ja
lubab takistamatult läbi viia kavatsatud
manöövert. Ta annab jagude ülematele

uusi korraldusi, kui vaja on muuta esialgseid kavatsusi liikumiskorras ehk kui liikumiskord jagude ülemate eksisammude tõttu niivõrd on muutunud, et ta enam ei vasta alguses ülesseatud otstarbele, ehk kui see teine jaoülem juhib oma jagu silmapaistvalt halvasti. Need korraldused antakse üle põhimõttelikult alati käskjalgade kaudu, kas suusõnal ehk kirjalikult (viimasel juhtumisel alali selgitatult kõige lihtsamate skeemiliste joonistustega). Ainult kui täiesti kindel võib olla, et hääl ulatab jaoülemani, ükski sõna ei lähe kaotsi ja kui pole nõuetav täielik vaikus, kõib korraldusi, nagu liikumise tempo, seismajäämise, suuna-muutmise jne. kohta teha leppemärkide abil.

Löögi-poolrühma liikumisi hoiab õiges vaos rühmavanem.

- § 148 Lähene- ja liikumise tehnik. Kaugetule riistade rohkusest ja võimsast tulitehnikast olev nevat jalgvæe püüd vaenlasele võimalikult lähedamaa tulivõitluse distantsideni välja peaseda, teeb tarvilikuks, et lähenev rivistustes osataks tarvitada kõiki võimalikke edasiliikumise viise. Vahetpidamatu liikumine käies ehk joostes, pikad ja lühikesed hüpped terve rühmaga järkude ja jagude kaupa, mõnes kohas isegi üksikhüpped, kõik need liikumisviisid kõige mitmekesisemais vaheldusis võivad tarvilikud olla läheneviseel. Samuti võib tekkida vajadus tarvitada igasuguseid kogumise ja liikumise rivistusi ja kiiresti üle minna ühest rivistusest teise.

Rühma koosseisus töötaval jaol on nende liikumisviiside, rivistuste ja üleminekute tehnika sarnane nagu üksikul jaol. Jaoulem kasutab kõiki neid edasipeasemise võimalusi iseseisvalt, ainult silmas pidades, et ei väheneks rühma edasijõudmise kiirus. Ka selles osas on omaette töötaval jaoulemal mõõduandvaks rühmailema poolt juhataatav liitejagu, millele ta peab alati järele jõudma, hoides sellest teataval distantsil ja intervallil, ilma et katkeks ettemääratud liikumiskord, ja mille edasijõudmist ta ei tohi kinni pidada oma pikaldase liikumisega.

Tagumises järgus järgnevate jagude liikumiskiiruse vastav alalhoidmine on rühma-vanemate kohuseks.

Väljaõppe headus on siin samuti nagu üksikul võitlejal ja jaol mõõdetav sellega, kui palju rühm teatava aja jooksul edasi jõuab, kui ta rahuldab kõiki nõudmisi, mis temale ette seab varjatud ja tule all kaotusi vähendav liikumine.

Jaoulema osavusel on siin kõige suurem tähtsus. Kuid ka jaoulema reameeste väljaõpetus peab seisma nii kõrgel, et isegi jaoulemate väljalangemine rivist ei suudaks liikumist takistada ehk segamini ajada. Niisuguse iseseisva töötamise väljarendamiseks tuleb harjutustel tihti jaoulemaid rivist välja viia.

Tulitegevus Lähenedes ei ole mitte ainult § 149 kallaletungil. maastik ja vaenlase tuli mõõduandev liikumisviisi ja rivistuse valikul; samuti mõõduandev on see tulikaitse, mis

oma kaugetule laskeriistad vaenlasele lähenevale jalgväele ette kannavad. Igat tulivalangut, millega need riistad vaenlast maha suruvad, maa külge ja kaeviku põhja naelutavad, peab lähenev rühm oskama silmapilkselt ära kasutada, et jõud-
sasti edasi tungida.

Kallaletungi tulivõitluses etendab kõige suuremat osa kahe kerge-kuulipilduja jao koostötamine üksteise ja löögijagude edasimineku kaitseks.

See koostötamise tehnika peab hoolsa drilliga olema luusse ja veresse kasvata-
tud kerge-kuulipilduja jagudele, vastasel korral võib kaitsekorras asuva vaenlase võimsate tuleriistade mõju all kokku va-
riseda kõige energilisem pealetung. Selle tehnika aluseks on järgmised nõuded:

a) kerge-kuulipildujate poolt üksteisele ja löögijagudele ettekantav tulikaitse peab olema löögisarnaselt järsk, algatust silma-
pilkselt oma kätte kiskuv. Ta peab vaen-
lase meie üksikute sõdurite ehk jagude edasimineku ajaks maa külge ehk kae-
viku põhja naelutama;

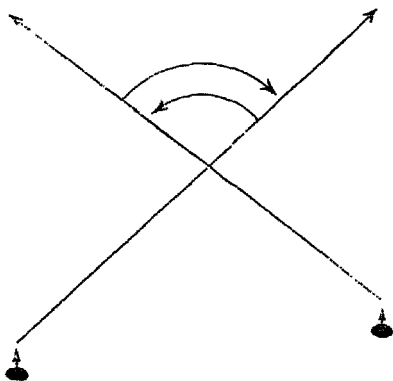
b) see kaitse peab ulatama rühma terve piirkonna ette, peab võimaldama edasi-
pääsemist niihästi vaheldamisi k.-k. jagu-
dele kui ka neile järgnevatele ehk nende vahel võitlevatele löögijagudele;

c) eelmiste nõudmiste täitmiseks peab üks kerge-kuulipilduja alati oskama teise tuld tarvilisel kujul välja kutsuda.

Kerge-kuulipilduja ja tegevus. Esimese nõudmise täit- § 150
miseks peab kerge-kuulipilduja jagu oskama kõige pealt varitseda silmapilku järsu ja vaenlast jalust rabava tule avamiseks. Iga väiksemgi seisak vaenlase tules, iga halvasti sihitud ja kõrgelt üle lendav valang, tule ülekanndmine teise kohta jne. võib võimalust pakkuda järsuks ja tabavaks tulikallaletingiks. Selle läbiviimise eeltingimuseks on kuulipilduja meeskonna täieline valitsemine oma relva üle igasugustes oludes, kiire töötamine, otsusvõime ja külmaveresus.

Teist nõuet võib täita ainult flankeeriv tuli naabri piirkonna ette (Joon. nr. 17) ja külvtule kandmine naabri poolt oma poo-

Joon. nr. 17.

le. Seda ei pea mitte ära segama püüdega anda külje- ja pikituld. Flankeerimine, s. o. tuleandmine naabri kuulipilduja rinde ette ja külvamine naabri poolt oma poole on

niihästi naabri kuulipilduja kui kahe kuulipilduja jagude vahel võitlevate ehk edasi-
liikuvate löögijagude edasitungi kaitse. Kuidas satub tule alla selle juures vaen-
lase kaevik ehk vastupanupesa, kas pikuti,
küljelt ehk rindelt, on küsimus, mida ei
pea kunagi võtma kaalumise alla maha-
suruva tulikaitse ettekandmise juures.

Flankeeriva tule juures peab iga kuulipildur oskama vahet teha laskesuuna ja pealetungi suuna vahel. Drilliga peab laskurites ära kaotama püüde tuld anda liikumise suunas ja joosta tuleandmise suunas, mis otsekohe välja kutsub rinde suuna muutmise ja k.-k. jagude kokkusu-
rumise.

§ 151 Kerge-kuulipil- § 149 viimase nõudmise
duja jagude täitmine on võimalik ainult siis,
koostöötamine. kui tuleandmise viisides luu-
akse kindel kokkuleppe süsteem. Tarvilisi
kokkuleppeid on kaks: ühega nõuab liite-
jagu kaitset terve rinde ette, et võimaldada
löögijagude edasitungi, teisega nõuab üks
k. k. jagudest teiselt kaitset oma edasi-
tungiks.

Terve selle töötamise juures ei tohi kunagi silmast lasta mitmesuguste kergete, õhujahutusega kuulipildujate eriomadusi kestva tuleandmise suhtes. Peab kindlasti teadma, kui kestvat tuld see ehk teine kuulipilduja süsteem suudab välja kannata. Kuulipildujat ei tohi tuleandmisega kunagi sedavõrd koormata, et ta oleks sunnitud tuleandmist pikemaks ajaks hoopis seisma jätma.

K. k. jagude töötamisviisidega peavad täiel määral olema ära harjutatud ka löögijaod; nad peavad oskama simapiik- selt ära kasutada seda kaitset, mida neile pakuvad k. k. jaod edasitungiks. Koos järsu, löögisarnaselt mõjuva tulikaitsega peab käima sama järsk ja hoogne edasi- tung. Ainult sel teel on võimalik auto- maatlisi laskeriistu hoida ülekoormamise ja pikema tegevusetuse eest ning läbi saada padrunita tagavaraga. Iga kõhkle- mine ja aeglane edasitung sunnib kuuli- pildujat koormama kauakestva tuleandmi- sega, mille tagajärjeks võivad olla pikemad seisakud ja laskemoona kulu, mille murelsemist esijoonele lahingu ajal tuleb pidada üldiselt väga raskeks.

Samasugust drilli nõuab löögijagude ja kerge-kuulipilduja jagude koostöötamine lähedamaa tulivõitluses, algades 300—200 meetri distantsidelt. See koostöötamine võib avalduda kahesuguses põhivormis: vastastikku tulitoetuses ja edasitungi viisi valikus, vastavalt sellele, kuhu poole suu- nib vaenlane oma tule.

**Löögijagude ja kerge-
kuulipilduja jagude
koostöötamine.** Tulitoetuses peavad § 152
löögijaod täiendama
kuulipildujate maha-
suruvat tuld kõigepealt täpipealse tappe-
tulega. Rivist kindlasti väljavüüv pauk vis-
kesihtimisega igast võimalikust asendist
ükskõik kui väikse ja ükskõik kui lühi-
keseks ajaks ilmuva märgi pihta on löögi-
jao laskuri eriala, mille vastu ta peab
olema ettevalmistatud.

Edasiliikumisel ühes järgus peavad löögijaod peale selle võima mõjuvat tulikaitset ette kanda k.-k. jagude edasitungile, oma tuld kuulipilduja vaikimise ajaks kiirendades ja üle viies. K.-kuulipildujad kaitsevad oma flankeeriva tulega löögijagude edasitungi; kohale jõudes kaitsevad löögijaod oma tappetulega k.-k. jagude etteviskamist.

Kui üks ehk kaks löögijagu on välja suunitud vaenlase kaeviku ehk tugipunkti haaramisele, avaldub k.-k. jagude ja löögijagude koostötamine ka veel edasitungi viiside kiires vaheldumises. Suunib vaenlane oma tule rindel pealetungivate jagude pihta, lähuvad nad edasi üksikhüpetega, kuna küljelt pealetungijad pikkade hüpetega tervete jagudena võivad edasi minna. Suunib vaenlane oma kuulipildujate tule külje poole, muutuvad osad: rindel võib tervete jagudena hooga edasi minna, kuna küljel pikad hüpped tervete osadena muutuvad silmapilkselt üksikult edasitilkumiseks.

K.-kuulipilduja jagu oma suure laske-
moona tagavara ja ränga laskeriistaga on liig raske ja paindumatu selleks, et kaasa tormata rünnakul. Ta suudab rünnaku ajal rohkem ära teha oma tulega kui kaasaliikumise-
ga. Lõpuks on ta oma jõu, tähtsuse ja ka lihtsalt väärtuse poolest liig kallid riist selleks, et teda paisata rünnaku segadusse, kus temast juhuslikult ilma võib jääda. K.-kuulipilduja jääb teatud rünnakeelsetel kaugustel (100—150 meetrit vaenlasest) seisma, toetades löögi-

jagusid kuni rünnaku silmapilguni vaenlast mahasuruva tulega.

Kui kõik jaod rindelt peale tungivad, tuleb löögijagudel k.-k. jagude vahelt läbi valguda. Selle läbivalgumise läbiviimine nõuab mehaanilist kätteharrutamist niihästi k.-k. kui ka löögijagudelt.

Kerge-kuulipildujad peavad selleks silmapilguks välja nihkuma rühma piirkonna äärmistele tiibadele ja paigunema trobikondadena. Mida kaugemale nad asuvad, seda kaugemale suudavad nad ette kanda löögijagudele tulikaitset. Laialiminemise lõpupiirid olenevad ainult naaberrühmade k.-k. kuulipilduja jagudest, kellega ei pea asuma ei ühele joonele ega ligistikku.

Samaks otstarbeks peavad löögijaod vaenlasele lähenedes ikka enam koonduma. Laskeahelik, mis k.-k. jagudega ühisel joonel tulivõitlust pidas ja vaatamata terve oma vormituse ja korratuse peale, ikkagi veel teataval määral ühtlase joonena esineb, muutub siin paratamatult pooljagude ja jagude kaupa koomale surutud trobikondadeks. Siin ei ole enam ainuüksi mõõduandev see asjaolu, et igal laskuril oleks võimalus asuda heale kohale. Loitab vaenlase tuli meie surve peale vaatamata nii tugevalt, et peab üksikult edasi hüppama ja roomama, on peapüüdeks ikkagi tervelt edasi pääseda. Kes niisugusel juhtumisel on pääsenud heale laskekohale, peab töötama mitme eest; teistel on ainukeseks püüdeks edasijõudmine. Neil distantssidel omab kõige suurema tähtsuse löögijao erirelv — püstol-kuulipilduja. Mida

ei suuda varju piitsutada k.-kuulipilduja, seda peab tegema püstol-kuulipilduja, et uuesti käima panna edasitungi.

§ 153 Rünnak. Rünnaku silmapilgul omab otsustava tähtsuse: a) hunikusse ja segijooksunud jagude kiire kordaseadmine ja järgmisele märgile väljasuunimine; b) kergekuulipildujate kiire järelviskamine sissemurde punktile.

Kuulipildujate ja laskemoona järelviskamine nõuab võrdlemisi pikema maaala hoolimata läbijooksmist, vaatamata igasuguse tõkketule peale, mis juures peab kaasas kandma raskeid laskemoona kotte ja kuulipildujat. Niisugune jook nõuab head harjutust igasugusel maastikul.

Väga tihti peavad oskama pealetungi läbi viiakaks ehk üks täies koosseisus kuulipilduja jagu ilma löögijagude abistusest. Löögiõu moodustavad siis tagavara toimkonnad ja ülemate abide komando all. Juhtumised, mil jaod tungivad peal tervel rindel, ehk mil pooled neist rindel töötavad ja teised haaravad, — tarvitavad samasugust drilli kui töötamine löögijagudega.

§ 154 Haaramine. Haaramisele väljasuunimise viisid ei lähe jaol rühma koosseisus mingis osas lahku üksiku jaos samasest tegevusest. Terve rühma väljasuunimine haaramisele kompanii varust sünnib analoogiliselt

jao väljasuunimisele. Väljanihkumine sünnib kolme ehk neljajärgulises (ainult kahe kuulipilduja jao tarvitamisel – kahejärgulises) rivis jagudena mis niiviisi on pööratud vaenlase poole, et ta vaenlase külje poole välja jõudes lihtsa pöördega paremale ehk vasakule võiks luua kallaletungi tulivõitluse korra. Kui see kord on loodud, võivad jällegi korduda kõik samatüübilised tegevused nagu rindepealetungil.

Kaitsekord. Kaitsekorras võib rühm luua rea § 155
vastupanupesasid, ehk ühtlase vastupanujärgu, mille kaju oleneb maastikust ja mil tuleriistad on ära jaotatud vastavalt olukorrale. Kui rühmal puuduvad rasked kuulipildujad, on loomulik moodustada kaks pesa, kummagis üks k.-k. ja üks löögijagu (pesas üks kerge-kuulipilduja ja üks püstolkuulipilduja). Kui rühma juures asuvad kaks rasket-kuulipildujat, võib moodustada kaks, kolm, tarbekorral isegi neli vastupanukollet (2 pesa à üks raske-kuulipilduja ja üks löögijagu, kaks pesa à üks kergekuulipilduja, ehk jälle üks pesa à kaks rasket-kuulipildujat ja kaks löögijagu ja üks ehk kaks pesa kerge-kuulipildujatega, kuhu löögijagudest üle on antud veel püstolkuulipildujad, jne.). Millisena peab moodunema rühm, oleneb olukorrast ja juhtnöördest lahingu juhatuse alal. Harjutamisega peab aga kõige pealt sedavõrd täiendama üksiku sõduri ja jao väljaõpetamisel saadud maastiku ja tuleriistade omaduste tundmist, et rühm otsekohe kogunemiskorras välja hargnedes umbkaudu

kättejuhatatud joonel ehk ribal oskaks en-
nast kiiresti korraldada kaitseks ükskõik
missugusel kästud vormil, saavutades maas-
tiku osava ärakasutamise pesade-eelse,
-vahelise ja -taguse maastiku täielikku valit-
semist automaatliste laskeriistade tulega,
samuti löögijagude varjatud paigunemist ja
töötamise võimalust tule ja täägiga lähe-
datel distantsidel.

Ka siin omab kiire töötamine, jaoule-
mate iseseisvus ja sõdurite osavus kõige
suurema tähtsuse.

Märkus: Rühma lahingdrilli läbiviimisel
on maksivad samad reeglid, mis üksiku
sõduri ja jao lahingdrillis. Drilli otstar-
beks on anda reamehele selged mõisted
alati korduvatest lahingtegevustest ja har-
jutada täitma neid tegevusi kõige mitme-
kesisemas vahelduses ja mitmekesisel
maastikul mehaaniliselt kõige lühe-
mate käskude ja komandode järel.
Siin võib igat ebaõnnestunud tegevust
korrata, keset õppust seletusi anda, kui
vaja, jao ja üksikumehe drilli juurde ta-
gasi pöörata jne. Paiskumise ja laiali-
viimise mehhanismi võib alguses näidata
skemaatiliselt tasasel platsil ja aeglasel
tempo ja alles siis üle minna kiiruse ja
maastiku kasutamise peale, kui sellest
mehhanismist aru on saadud.

Ümberpöörduvalt, lahingülesannete täit-
misel on läbirääkimised võimalikud alles
peale harjutuse läbitegemist. Seal on vaja
pearõhku panna selle peale, et terve har-
jutus otsast lõpuni läbi lähaks tõetruult
ja lahingoludele vastavalt. Ainult täielise
kõrvalekaldumise juures ülesande õigest
otsustamisest võib manöövrit signaaliga
seisma panna ja osa uuesti teataval kohal
korraldada. Seepärast peavad kõik drilli
elemendid olema enne läbi võetud, kui
täielikkude lahingülesannete täitmisele

asutakse. Teiselt poolt ei pea aga drilli mitte lõpmatult jätkama ta enese pärastvaid otsekohe lahingülesannete täitmisele asuma, kui sõduritel selge on tüübiliste liikumiste ja tegevuste mehanism. .

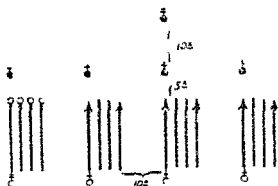
Kompanii õppus.

Rividrill.

Koosseis. Kompanii normaalne koosseis on § 156 kolm lahingrühma. Peale selle võib kogumistel, rännakul ja harjutustel rühmaülemate, kompaniiülema abi ja kompaniiülema käskjalgu välja eraldada kahte erijakku (rühmade ülemate ja kompaniiülema abi 8 käskjalaga ühes jaos, kompaniiülema 8 käskjalga teises jaos). Majanduslised allohvitserid, ametmehed ja sanitarid kuuluvad kogumistel ja asuvad vaatustel omaette kahte jakku. Käskjalad, majanduslised allohvitserid, ametmehed ja sanitarid moodustavad üldrühma kompaniiülema abi juhatusel all.

Rivistused ja üle- Kompanii koguneb: a) rüh- § 157
mate kohad. made kolonnide joonele, b) kaksikkolonna, c) joonele neljas ehk kahes viirus, d) rännakkolonna. Kompanii liigub rännakkolonnis nelja ehk kahekaupa, vahet ilma suurema intervallita kaksikkolonnis. Vaenlasele lähenemisel hargneb ta üksikult liikuvateks rühmadeks, millest igaüks võib asuda omakord ükskõik misugusesse lähenemis-rivistusesse, vastavalt maastiku ja olukorra tingimustele.

a) Rühmade kolonnide joon. Rühmade kolonnide lonnide joon. Joonel (Joon. Nr. 18) seisavad rühmad kolonnidena neljakaupa kõrvuti, kolonnide alged ühel joonel, inter-

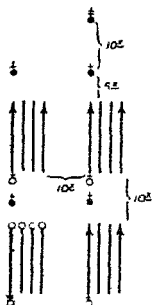
Joon. nr. 18.

vallid kolonnide vahel 10 sammu. Kompanii ülem seisab 15 sammulisel distantsil liiterühma ees, 10 sammu temast tagapool 5 sammulisel distantsil omast rühmast seisab liiterühma ülem otse oma rühma liitejao ees. Teiste rühmade ülemad seisavad liiterühma ülemaga ühel joonel oma rühma liitejao ees 5 sammulisel distantsil nendest. Rühmavanemad asuvad oma rühmade taga 2 sammulisel distantsil liitejaost. Üldrühma puudumisel asub veltveebel 2 sammu liite rühma taga, selle rühmavane- mast paremal pool.

Rühmad seisavad numbrite järjekorras paremalt vasakule. Vasakul tiival asub üldrühm. Viimases seisavad jaod paremalt vasakule järgmises järjekorras: toidu- ja varavoori jagu arve-allohvitseri komando all, lahinguvoori jagu relvur-allohvitseri komando all, 2-ne käskjalgade jagu (rühmaülemate ja kompaniiülema käskjalad). Rühmaülema kohal seisab üldrühmas kom-

paniülemade abi, rühma taga veltveebel ühel joonel rühmade vanematega. Kui sanitarid välja on eraldatud labingrühmade koosseisust, asuvad nad kompanii ülemate korraldusel jaona ühel joonel üldrühmana veltveebel paremal tiival, kes ka selle jao ülemaks on. Vastasel korral seisavad nad oma jagude viimasel kohal jaoülemate abide ees. Niisugusel juhtumisel asub kompanii veltveebel kõrval, viimast vasakul pool.

b) Kaksik kolonn. Kaksikkolonn (Joon. Nr. 19) asuvad rühmade kolonnid kahel joonel: kaks rühma esimesel, kaks teisel joonel. Intervallid ja distantid rühmade

Joon. nr. 19.

vahel — 10 sammu (distanti loetakse esimese joone jaoülemade abist teise joone jaoülemeni). Rühmad asuvad: esimesel joonel — esimene ja teine, teisel joonel — kolmas ja üldrühm, väljaeraldatud sanitarid — üldrühma taga. Kompanii ülem,

rühmade ülemad ja rühmade vanemad asuvad samadel kohtadel ja samal kaugusel oma osadest nagu kolonnide joonel.

c) Neljaviiruline ja Nelja- ehk kaheviirulisel kaheviiruline joon. joonel (Joon. Nr. 20) asuvad nelja- ehk kaheviirulisse joonde rivistatud rühmad kõrvuti ühel joonel 5

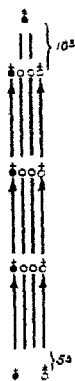
Joon. nr. 20.

sammulistel intervallidel üksteisest. Rühmade ülemad asuvad oma rühmade paremal tiival — esimeses viirus harilikul intervallil jao ülematest. Kompanii ülem asub 10 sammulisel distantstil keskmise rühma ees. Rühmade vanemad asuvad rühmade ülemate taga viimases viirus, samuti kompanii ülema abi ja veltveebel — üldrühmas. Kui üldrühm puudub, asub veltveebel kolmanda rühma vasakul tiival, esimese jaoülema abi kõrval harilikul intervallil. Üldrühmas asuvad esimeses kahes viirus käskjalad, tagumistes — majandusjaod.

d) Rännakkolonn. Rännakkolonnis (Joon. Nr. 21) asuvad rühmad kolonnides nelja- ehk kahekaupa üksteise taga; distantssid rühmade vahel 5 sammu. Esimese rühma ees, kahesammulisel distantstil sellest, asub kompanii ülema käskjalgade jagu kolonnis kahekaupa — 2 sammu selle

ees 10 sammulisel distantsil esimese rühma ees.*) Käskjalgade jao kahekaupa kolonni taha joonduvad esimese rühma löögijaod.

Rühmade ülemad ja rühmade vanemad asuvad rännakkolonnis samadel kohtadel, nagu nelja- ehk kaheviirulisel joonel, s. o. äärmiste jagude ees harilikkudel distantsidel jagude ülematest. Kolonnis nelja kaupa asuvad rühmaülema käskjalad rühmaülema ja rühmavanema vahel keskmiste jagude ees; kolonnis kahekaupa rühma ülema ja rühmavanema taga. Kompaniülema abi ja veltveebel asuvad 5 sammulisel distantsil kompanii taga.

Joon.
nr. 21.

Rännakkolonni on paremale pöördunud nelja- ehk kaheviiruline joon.

Nelja- ehk kaheviirulisest joonest üleminekul rännakkolonni paigunevad vastav kompanii ülemus ja käskjalad uutele kohtadele kompanii ülema korraldusel, enne liikumise algust.

Voor. Kui voor rivineb kogumistel raken-§ 158 datult, siis asub ta joontele ja kaksikkolonni kogumisel 10 sammulisel distantsil

*) Tuleb tähelpanu pöörata selle peale, et intervallid ja distantsid on määratud võimalikult 5 ehk 10 sammulised. Need kaks mõõtu on lahingkorras väga tähtsad: 5 sammu, kui intervall laskurite vahel jagude paiskumisel eraldud trobikondadena; 10 sammu, kui intervall laskurite vahel ühtlase tuleahela loomiseks. Nende mõõtudega peab sõduri silm ära harjuma igal võimalikul juhtumisel.

kompanii keskkoha taha ja rivineb kahte joone. Esimesel joonel on lahingvoor, teisel toidu- ja varavor. Iga vankri kohta arvata 6 sammu rinnet; distantis joonte vahel 10 sammu. Veltveebel asub voories, allohvitserid — oma vooride paremal tiival, sanitarid asuvad sel juhtumisel segarühmas.

§ 159 Kogumised. Kõik kogumised sünnivad täiesti analoogiliselt rühma ja jao kogumistele — liiterühma järele. Kompanii ülem annab signaali ehk leppemärgi kogumiseks, asub oma kohale ja annab selle järele komando:

Rühmade kolonnide joonele (nelja, kahte viirgu, kaksikkolonn, rännakkolonn) niisuguse rühma järele — KOGU!

Liiterühma ülem joondub nõuetaval distantstil ehk intervallil kompanii ülemaga, nende järele asub oma kohale liiterühma liitejagu, selle järele liiterühm, selle järele teised rühmad.

§ 160 Überrivistused. Rühmade kolonnide joonest moodustub kaksikkolonn komando järele:

Kaksikkolonn — MARSS! (MARSS-MARSS!)

Liiterühmaks on esimene rühm, kui kompanii ülem komandoga seda teisiti pole määranud. Kompaniiülem liigub liiterühma ees ja annab temale õige suuna; teine rühm liigub rühma ülema juhatusel all, joondudes esimesega 10 sammulisele intervallile. Kolmas ja üldrühm liiguvad oma ülemate juhatusel, joondudes esimese

ja teise rühma taha 10 sammulisele distantsile. Liiterühmaks võib kompanii ülem määrata ükskõik missuguse rühma.

Ümberpööratud üleminek sünnib komando järele:

Rühmade kolonnide joonele — MARSS! (MARSS-MARSS!)

Esimene ja teine rühm lähevad täiel sammul edasi (seisavad paigal), kolmas ja üldrühm asuvad nõuetavates intervallides nende joonele.

Rühmade kolonnide joo~~ne~~st ja kaksikkolonnist moodustub rännakkolonn komando järele:

R ä n n a k k o l o n n i — M A R S S !

Liiterühm järgneb kompaniülema, teised algavad liikumist rühmade ülemate komandode järele ja joonduvad liiterühma seljataha nõuetavatele distantsidele.

Kahe- ja neljaviirulisest joonest moodustub rännakkolonn pöördega paremale.

Rännakkolonn moodustab kõik kogumisrivistused kompanii ülema käsu järele. Kompanii ülem annab signaali kolonni moodustamiseks ja taktsammuks, siis käsu rivistuseks ja asub ise kompanii ette, et leida kogumispaika, ja jääb seisma nagu harilikul kogumisel. Tema järele asub kohale algerühm, mille järele asuvad oma kohtadele kõik teised rühmad oma ülema-telt komandode saamisel. Kui kompanii koguneb selle juures nelja ehk kahte viirgu, viivad rühmade ülemad oma rühmade alged sinna, kuhu peavad asenema nende paremad tiivad ja rivistavad rühmad siis vasakule.

Üleminekud nelja- ehk kaheviirulisse joonde kõigist teistest rivistustest sünnivad samuti kompanii ülema käsuga ja joondumisega liiterühma järele.

Üleminek neljaviirulisest joonest kaheviirulisse sünnib samuti nagu rühma väljavenimisel vasakule. Kõik jaod, peale esimese kahe, hakkavad kohe liikuma, pöörates vasakule ja jäävad seisma ja pööravad paremale oma kohtadele. Üleminek kolonnist neljakaupa kolonni kahekaupa ja ümberpöördult sünnib analoogiliselt samasugusele üleminekule rühmas.

Lahingdrill.

§ 161 Lähenedamine. Lähenedamisel vaenlasele rivineb kompanii üksikute rühmadena ühte, kahte ehk kolme järku vastavalt olukorra tingimustele ja ülesandele. Rivistuse väline kuju võib olla mitmesugune, samuti nagu jagudena rivinenud rühmal, vastavalt sellele, kuhu seda ehk teist rühma tahetakse välja suunida kallaletungi-tulivõitluse ajaks. Üleminek rivistusse rühmadena sünnib samuti nagu rühma rivinemisel jagudena. Kompanii ülem annab teada liikumise otsarbe ja tegevuse eesmärgi, määrab liikumise üldise suuna, liiterühma, samuti kava mille kohaselt liikuda, intervallid ja distantid rühmade vahel ja annab komando:

Rühmadena — MARSS! (MARSS-MARSS!)

Kompanii ülem asub kas liiterühma ehk üldrühma läheduses, andes vahetult näpunäiteid nende ülematele. Muudatused liikumise esialgses kavas ja suunas, samuti rühmade liikumise parandamine kõr-

valekaldumiste puhul eesmärgile vastavast kavast — sünnib suusõnaliste ehk kirjalikkude käskude järele, mis on selgitatud lihtsate joonistustega ja edasi antakse käskjalgade kaudu. Kompaniülema käskjalgade jagu asub selleks vahetult tema juures.

Rühmade ülemad rivistavad oma rühmad sellesse lähenemisrivisse, mis oleval silmapilgul kõige vastavam on olukorrale. Maastiku käsutamise suhtes jääb neile täieline vabadus. Nad peavad ainult seda silmas pidama, et nad välja jõuaksid tulivõitluse piirkonda väljasuunitult kompanii ülema kava järele. Ajutiselt võivad selle juures kaks kõrvuti liikuma määratud rühma isegi järguti ühe tee peale sattuda — kui maastik seal head varju võib pakkuda ehk kui on vaja kahurtule alt välja põigata.

Kompaniile järgneb kindlaks määratud distantsil ja teed mööda kompanii lahingvoor, mida juhatab veltveebel. Rühmadena rivistatud kompanii väljasuunimist lahingusse niihästi rindepealetungiks kui haaramiseks peab harjutama otsekohe surtelt distantsidelt, vähemalt 3 kilomeetri kauguselt vaenlasest. Sel distantsil on praeguste laskeviiside juures võimalik sattuda kuulipildujate koondtule alla. Rivistuste valikul peavad rühmade ülemad seda silmas pidama ja mitte ainult kahurtule eest hoiduma.

Liikumisviisid võivad olla ka siin mitmesugused. Suurematel distantsidel saavad aga enamasti vahelduma vahetpidamata kiirsamm ja kiire läbijooks külvatud tule alt ja hästi vaadeldavatest kohtadest.

§ 162 Väljaõppe Praeguse aja pealetungi-lahingus nõuded. võib edukalt täita igasugust ülesannet ainult see kompanii, kes harutatud lähenemiskorras ja igasugusel maastikul suudab antud suunas ja segi minemata ära käia vähemalt kolm kilomeetrit ja selle järele paiskuda ettekavatsetud korras kallaletungi tulivõitlusesse. Kompanii kokkuliitmine seisab peaasjalikult selle võimise saavutamises ja vastavate lahingharjutuste täitmises, kuna kallaletungisse puutuv drill täielikult peab olema lõpetatud juba jao ja rühmaga.

§ 163 Kaitsekord. Kaitsekorda asumise harjutamine sünnib samade vaatepunktide kohaselt nagu rühmas. Kompanii peab alati võima igal umbkaudu käppenäidatud joonel otsekohe rännakkolonnist hargneda pataljoni piirkonna laiuseks kaitsejooneks (järguks), ehk moodustada üksikutest vastupanupesadest sügavusse järgutud vastupanuvöö. Algharjutustel peab saavutama oskust ära kasutada maastikku, samuti kaevamistöõde maskeerimist enne töö algust ja töö jooksul.

Pataljoniõppus.

Koondud rivistused

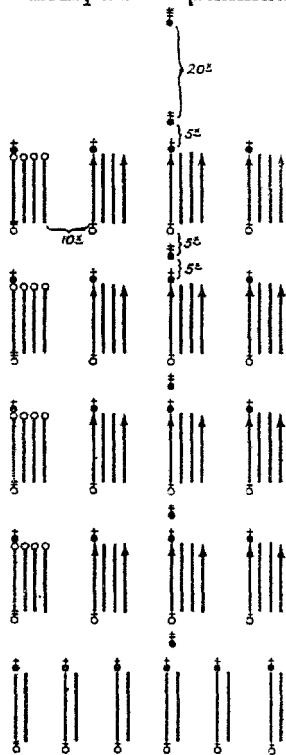
§ 164 Koosseis ja rivistused. Pataljoni normaalsesse koosseisu kuuluvad neli jalgväe ja üks raske-kuulipildurite kompanii.

Pataljon koguneb: a) pataljoni kolonni, b) kaksikkolonni, c) kolonnide joonele, e) rännakkolonni. Pataljon liigub rännakkolonnis.

Vaenlasele lähenedes liigub pataljon kompaniidena laiali viidud rivistustes.

a) Pataljoni Pataljoni kolonnis (Joon. nr. 22) kolonn. seisavad kompaniid rühmade

kolonnide joontel üksteise taga, 5 sammulisel distant-sil eelseisva kompani liiterühma vanematest järgmise kompani ülemani. Kuulipildurite kompani seisab viimasena — rühmade kolonnide joonel. Kuulipildurite kompaniis on rühmad kolonnides kahekaupa, kumagi kuulipilduja meeskond — kolonnis ühekaupa järgmises järjekorras: kuulipilduja allohvitser, vaatlaja, esimene padrunikandja, laadija, sihtur ja tagavara toimkond. Kui kuulipildurite kompani rivineb rakendatud kuulipildujatega, asuvad rühmad igaüks oma kuulipildujate vankri taga, kolonnides kahekaupa.

Joon. nr. 22.

tega, asuvad rühmad igaüks oma kuulipildujate vankri taga, kolonnides kahekaupa.

Kui voor rivineb rakendatult, asub kompaniide lahingvoor 20 sammulisel dis-

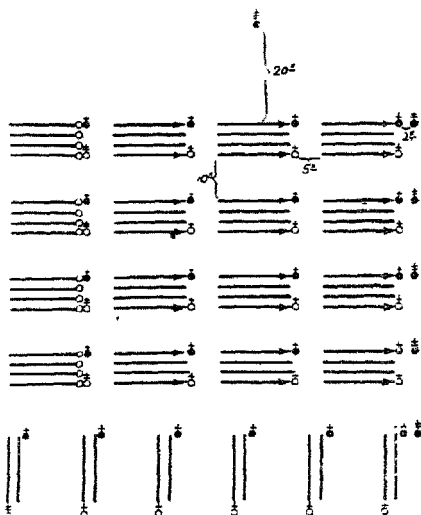
tantsil kuulipildujate kompanii taga, toidu- ja varavoor 20 sammulisel distantstil lahingvooril taga, kumbki ühel, kahel ehk enamal joonel, vastavalt vankrite arvule, lugedes iga vankri peale 6 sammu rinnet. Distantseid joonte vahel — 5 sammu.

b) **Kaksik kolonn.** Kaksikkolonnis seisavad jalgväe kompaniid kahel joonel, kummagil joonel kaks kompaniid rühmade kolonnide joonel. Intervallid kompaniide vahel — 15 sammu, distantseid joonte vahel nagu pataljoni kolonnis. Kuulipildurite kompanii asub vasaku kolonni taga samas rivistuses, nagu pataljoni kolonni taga. Voorid asuvad kuulipildurite kompanii taga samuti nagu pataljoni kolonnis.

c) **Kolonnide joon.** Kolonnide joonel asuvad kõik kompaniid rühmade kolonnide joontel kõrvuti. Kui kuulipildurite kompanii ja voor rivinevad rakendatult, asuvad nad 2-se kompanii taga samas rivis ja samasugustel distantseidel nagu pataljoni kolonnis.

d) **Joon ja kompanii joonte kolonn.** Joonel seisavad neljaviirulistele joontele rivistatud kompaniid kõrvuti; intervallid kompaniide vahel 10 sammu.

Kompanii joonte kolonnis (Joon. nr. 23) seisavad kompaniid samasuguses järjekorras nagu pataljoni kolonnis ja kaksikkolonnis, samasugustel intervallidel ja distantseidel, — ainult kompaniid on rivistatud neljaviirulisteks.

Joon. nr. 23.

e) Rännakkolonn. R ä n n a k k o l o n n i s asuvad kompaniide rännakkolonnid üksteise taga, eeloleva kompanii lõpust järgmise kompanii ülemani — 10 sammu.

Kõigis rivistustes on pataljoni ülema koht 20 sammu eelpool liitekompanii ülema.

Kogumine. Pataljoni kogumine sünnib vastavalt kompanii kogumisele. Peale selle võib kogumise rinnet ära tähendada kahe liinuriga, asetades neid näoga üksteise vastu pataljoni rinde paremale ja vasakule tiivale. Tiibadel seisvad allohvitserid asuvad siis nii kohale, et nende rinnad puudutaksid liinurite küünarnukke.

§ 166 Komandod. Pataljoni ülema komandod ei ole harilikult määratud mitte otsekoheks täitmiseks; nende järele juhatavad kompaniide ülemad oma kompaniisid. Sellepärast annab pataljoni ülem harilikult ka läitekomandod, nagu marss! seis! jne. pikalt, venitavalt. Kui pataljoni ülem annab komando otsekoheks täitmiseks, teatab ta sellest komandoga: „Minu komandod!“ Selle järele annab ta komandod harilikul komandotoonil.

Õpetamise juures pataljoni koondrivi harjutuste jaoks üldse eritunda ei määrata. Kogumiste ja liikumiste praktiseerimiseks kasutatakse kogumisi ja liikumisi muude harjutuste eel ja järel.

Lahingdrill.

§ 167 Lähenedamine Kahurtule ulatuse piirkonda
vaenlasele jõudes hargneb pataljon üksikuteks kompaniideks — rivineb kompaniidenä. Rivinenedamine kompaniidenä sünnib analoogiliselt rivinenedamisele rühmadena, ehk rühma rivinenedamisele jagudena ja samade reeglite järele. Valise vormi pooldest võivad siin samuti ette tulla kõige mitmekesisemad rivistused: ühel ja kahel joonel, malekorrast paremale ja vasakule, teine joon astmes paremale ehk vasakule, kõik kompaniid astmeti jne. vastavalt sellele, kuidas ja mis otstarbeks pärastpoole mõeldakse kompaniisid tarvitada ja kuhu neid on vaja välja suunida. Kompaniid asuvad selle juures, omakord, niisugustes

lähenemisrivistustes, nagu seda nõuab vaenlase tuli, maastik ja ettekavatsetud legevus ning vaatlemisvõimalused õhust ja maalt.

Kõik need elemendid võivad lähene-mise kestes muutuda. Kärmas üleminek ühest vormist teise liikumise telge muut-mata, suuna muutmised rivistust muut-mata ja ühes nendega jne., – kõik nad on sellepärast pataljoni pealetungi tege-vuses alati ettetulevad juhtumised, mis nõuavad mehaanilist kätteharjutamist. Pataljon on ainult siis täiesti ette valmistatud, kui ta kompa-niideks hargnenult (kompaniid omakord otstarbekohastes lä-henemisrivistustes) vähemalt 5–6 kilomeetrit suudab läbi lii-kuda igasugusel maastikul an-tud suunas (tarbekorral rivis-tuse kava ehk suuna ehk mõle-mit korraga muutes) – eksimata ja täies korras.

Kompaniidena rivinemisel astuvad pa-taljoni ülema juurde kompaniide ülemate abid ühes oma käskjalgedega ja moodus-tavad pataljoni ülema käskude edasitoime-tamise ja side orgaani.

Kuulipildurite kompanii võib kahur-tule piirkonnas veel ühte jääda, liikudes pataljoni lähenemiskorra taga niisuguses rivis, nagu seda nõuab olukord. Tuleava-mise võimaluse piiridele lähenedes, erineb temast üks osa rühmi kompaniide üle-mate otsekohesesse käsutusse, kuna teine osa jääb pataljoni ülema käsutusse. Seda

jaotust võib ette võtta ka otsekohe rivinemisel kompaniidena.

Lähenemisel kahurtule piirkonnas on pataljoni ülema koht liitekompanii läheduses. Väljajõudmisega kuulipildujate kaugemale ulatusse asub ta oma varukompaniide, saatjate suurtükkide ja kuulipildujate patarei piirkonda, et lähemalt juhatada nende tegevust.

---

§ 168 Rügement ja diviisi jalgvägi.

Kogumisel ja manööverdusel asetab rügement oma pataljonid kõrvuti ehk jär guti, ehk mõlemal viisil korraga; samuti asetab diviis oma rügemendid.

Pataljonide ja rügementide rühmituse intervallid ja tarbekorral ka nende rivinemisviisi määrab ära rügemendi ehk diviisi ülem oma käskudega. Alalisi eeskirju selleks ei ole.

Sisu.

Juhatamise viisid ja abinõud.

	Lhk.
Komando § 66	5
Leppemärgid § 67	5
Vile ja signaalsarv § 68	6
Käsk § 69	7

Üldised mõisted

Rividest ja nende tegevustest.

Rivid ja rivitused § 70	8
Rivide paigutamine § 71	11
Rivide liikumised ja kogumised § 72	12
Lahingasetuste ja tegevuste elemendid § 73	12
Jalgväe tegevusviisid lahingus § 74	13
Tuli § 75	14
Harjutused § 76	16

Üksikõppus.

A. Seisang ja liikumised relvata.

Seisang § 77	16
Tervitamine paigal ja liikumisel relvata § 78	18
Pöörded paigal § 79	20
Samm ja peatamine § 80	20
Jooks § 81	22
Pöördel liikumisel § 82	23

B. Seisang ja liikumised relvadega.

Valvel § 83	24
Vabalt § 84	25
Rihmale § 85	25
Pöörded ja liikumised § 86	26
Tervitamine relvaga § 87	26

Lahingdrill.

Liikumised ja tegevused komandode, leppemärkide ja signaalide järele.

Asendite muutmine paigal § 88	27
Liikumised edasi, suuna hoidmine ja suuna muutmise § 89	28
Peatamine § 90	29

	Lhk.
• Hüpe § 91	30
Roomamine § 92	32
Kaevumine § 93	32
Maskeerimine § 94	33
Rünnak § 95	34
Väljaõpetamine § 96	34
Muud liikumised ja tegevused § 97	36

Sõduri kohused lahingus.

Ülesanne ja selle täitmine § 98	37
Võitlus § 99	39
Olukord § 100	39
Haavatud § 101	41
Vaenlane § 102	42
Ülemad § 103	42

Jaoõpetus.

Rividrill.

Jao koosseis § 104	43
Rivistused § 105	44
Liitesõdur ja liiteüksus § 106	45
Joon § 107	45
Kolonnid § 108	47
Erandlisel kogumisvormid. Seisang, pöörded ja liikumised jaos § 109	47
Kogunemine joonele § 110	48
Kogunemine kolonni § 111	49
Suuna muutmine § 112	50
Liikumised § 113	52
Ümberrivistused § 114	53
Püsside hakitamine § 115	54

Lahingdrill.

Koondatud kolonn ühekaupa § 116	55
Kolonni liikumine hüpetena § 117	56
Harvendatud kolonn § 118	57
Kolonni rivistatud jao nihkumine paremale ja vasakule § 119	58
Paiskumine ahelikku ja trobikonda § 120	59
Laskekohale asumine § 121	63
Löögijao tulivõitlus § 122	65
Kerge-kuulipilduja jagu § 123	66
Rünnak § 124	66
Üleminekud § 115	67

Kaevumine § 126	68
Laskemoon ja tagavara osad k.-kuulip. jagudes § 127	68

Rühmaõppus.

Rividrill.

Rühma koosseis § 128	69
Põhirivistused § 129	70
Ülemate kohad § 130	71
Jagude paigutus rühma koosseisus § 131	71
Rühma liikumised § 132	71
Kogunemine joonele § 133	72
Kahte viirgu § 134	73
Üleminekud ühest joonest teise § 135	73
Kolonnide moodustamine § 136	74
Üleminekud ühest kolonnist teise § 137	75
Joone liikumine ja suuna muutmine § 138	76
Ümberrivistused § 139	77
Rännak § 140	77
Lähenemine vaenlasele § 141	78
Kerge-kuulipilduja jagude rühmitus § 142	80
Löögijagude rühmitus § 143	81
Üleminek rivistusse jagudena § 144	83
Ülemate kohad lähenemiskorras § 145	84
Juhatused enne rivinemist jagudena § 146	84
Lähenemiskorra juhatamine § 147	85
Lähenemisliikumise tehnika § 148	86
Tulitegevus kallaletungil § 149	87
Kerge-kuulipilduja jao tegevus § 150	89
Kerge-kuulipilduja jagude koostöötamine § 151	90
Löögijagude ja kerge-kuulipilduja jagude koostöö- töötamine § 152	91
Rünnak § 153	94
Haaramine § 154	94
Kaitsekord § 155	95

Kompanii õppus.

Rividrill.

Koosseis § 156	97
Rivistused ja ülemate kohad § 157	97
Voor § 158	101
Kogumised § 159	102
Ümberrivistused § 160	102

Lahingdrill.

Lähenemine § 161	104
Väljaõppe nõuded § 162	106
Kaitsekord § 163	106

Pataljoni õppus.**Koondatud rivistused.**

Koosseis ja rivistused § 164	106
Kogumine § 165	109
Komandod § 166	110

Lahingdrill.

Lähenemine vaenlasele § 167	110
---------------------------------------	-----

Rügement ja diviisi jalgvägi § 168. . .	112
--	------------
